

Tarjányi Petra

A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK JOGA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG GYAKORLATÁRA *

„A végtelenül kicsinek végtelenül nagy a szerepe.”¹

A Louis Pasteur-idézet tökéletesen párhuzamba állítható a földrajzi árujelző intézményével. Az Európai Unió jogrendszerének, illetve a magyar jognak is igen kis szegmensét alkotja, de igazából a természet értékeinek megóvása mellett a hagyományos termékek megőrzésében, a gazdaságban, a versenyképességben is komoly szerepe van.

A földrajzi árujelző gyűjtőfogalom, amely egy adott áru, termék földrajzi eredetével kapcsolatos, a fogyasztók számára releváns, és így általában értékkel rendelkező információ védelmét teremti meg.²

Az Európai Unió piacain az oltalomban részesülő termékek száma fokozatos növekedést mutat. Mind a magyar, mind a többi uniós tagállam termelőinek és jogalkotóinak egyaránt hatalmas kihívást jelent az, hogy kifogástalan minőségű, versenyképes, az Európai Unió feltételeinek megfelelő, márkázott, védett termékeket produkáljanak és forgalmazzanak.

A tanulmányban arra keressük a választ, hogy a földrajzi árujelzők joga, szabályozása milyen mai képet mutat, hogyan érte el jelenlegi állapotát, és különösen hogy ebben az Európai Bíróság milyen szerepet töltött be, hogy a fejlődés során milyen komplikációkkal kellett szembenéznie, valamint hogy milyen pozitív hatások vezettek a mostani helyzet eléréséhez.

A szakirodalmi adatok és az interneten található forrásmunkák segítségével átfogó képet kívánunk mutatni a földrajzi árujelzőkről, kiemelve az Európai Bíróság esetjogát, mivel bár egyre nagyobb, de még mindig nem elég nagy az érdeklődés és a figyelem sem a fogyasztók, a termelők részéről a földrajzi árujelzők iránt. A jogintézmény szélesebb körben való ismertsége érdekében a tájékoztatást folytatni kell, azaz minél több fórumon hangsúlyozni kell a minőség primátusát a mennyiség felett, továbbra is orientálni kell a téma iránt érdeklődőket, illetve elő kell segíteni a tudatos iparjogvédelmi szemlélet kialakítását.

Elsőként a jogintézménynek a jogrendszerben elfoglalt helyét, majd fogalmi rendszerét vizsgáljuk, ami nagyban hozzásegít a később kifejtettek megértéséhez. Ezt egy összefoglaló

* A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Magánjogi és Kereskedelmi Jogi Tanszékén készített, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által kiírt Ujvári János diplomadíj-pályázaton díjazott szakdolgozat szerkesztett változata.

¹ Louis Pasteur.

² Szolnoki-Nagy Rita: A szellemi tulajdonjogok egységes szabályozása az Európai Unióban. Európai Tükör, 19. évf. 2. sz., 2014, p. 130.

táblázat, majd a nemzeti oltalom, illetve a nemzetközi bilaterális és multilaterális megállapodások földrajzi árujelzőkre vonatkozó főbb előírásainak vázlatos bemutatása követi.

A IV. fejezet tartalmazza a téma szempontjából talán a legjelentősebb előírásokat, jogeseteket. Itt külön kerül elemzésre a mezőgazdasági termékekre és élelmiszerekre, a szeszes italokra, illetve a borokra vonatkozó európai uniós szabályozás.

I. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK RENDSZERTANI BESOROLÁSA, TÍPUSAI

A földrajzi árujelzők az 1883-ban létrejött terminológia³ értelmében az ipari tulajdon kategóriájába tartoznak.⁴ A földrajzi árujelzők – a védjegyek és a kereskedelmi nevek mellett – az árujelzők viszonylag nagyobb csoportját alkotják.

A jogintézmény jellegzetessége, hogy a védjegyekhez hasonló tulajdont nem hoznak létre, miután a földrajzi árujelzők mindig kollektív jogosultságok, ennek értelmében mindazok a termelők, feldolgozók és kereskedők a jogosultjai, akik a meghatározott földrajzi helyen az adott minőségű terméket előállítják. Ebből következik tulajdonképpen a földrajzi árujelzők egy további sajátossága, miszerint forgalomképtelenek. Tehát nem átruházhatóak, nem terhelhetőek, illetve nem lehetséges rájuk használati engedélyt adni. A védjegyek és földrajzi árujelzők szembenállása esetén jellemzően az eredetmegjelölések kapnak elsőbbséget.⁵

A nemzetközi, az európai uniós, illetve a nemzeti jogszabályok vizsgálatánál különféle földrajziárujelző-fogalmakkal találkozhatunk, amelyet tovább komplikál a nemzetközi és uniós előírások elnevezéseinek helyenként problémás fordítása.

A következőkben az említett három szinten vesszük sorra a földrajzi árujelzők különböző típusait.

1. A NEMZETKÖZI FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK TÍPUSAI

Nemzetközi szinten gyakorlatilag három kategóriát kell áttekinteni: származási jelzés, eredetmegjelölés, valamint földrajzi megjelölés. Az első kettőt már a PUE⁶ is megemlíti, de a Madridi Megállapodás,⁷ illetve a Lisszaboni Megállapodás⁸ fejti ki, míg a harmadik nagy kategóriát a TRIPS-megállapodás⁹ definiálja. Ezek alapján:

- a származási jelzés olyan árujelző, amely közvetve vagy közvetlenül rámutat egy termék származási országára vagy a származási országban található valamely helyre;

³ Párizsi Uniós Egyezmény (a továbbiakban: PUE). Magyarországon az 1970. évi 18. tvr. hirdette ki.

⁴ Szilágyi János Éde: A tokaji földrajzi árujelző jogi védelme. Magyar Jog, 52. évf. 12. sz., 2005, p. 732.

⁵ Szilágyi: i. m. (4).

⁶ 1970. évi 18. tvr. 1. cikk

⁷ 1967. évi 7. tvr. 1. cikk (1) bekezdés.

⁸ 1998. évi IX. törvény 1. C) mellékletének 22. cikk (1) bekezdése.

⁹ Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights Sub-Agreement, azaz a szellemi tulajdon-jogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás. Magyarországon az 1998. évi. IX. törvény hirdette ki.

- az eredetmegjelölés valamely ország, helység vagy táj földrajzi neve, ha azt olyan, ottani származású termék megjelölésére alkalmazzák, amelynek minőségét vagy jellegét – kizárólag vagy lényegében – a földrajzi környezet határozza meg, beleértve a természeti és emberi tényezőket egyaránt;
- a földrajzi megjelölés valamely részes állam területéről, vidékéről vagy helységéből származó, olyan termékre vonatkozó megjelölés, amelynek minősége, hírneve vagy egyéb jellemzői tekintetében voltaképp a földrajzi eredet a meghatározó.

A legtagabb kategória a származási jelzés, ezt követi a földrajzi megjelölés, végül legszűkebb kategóriának a Lisszaboni Megállapodás eredetmegjelölése bizonyul.¹⁰

2. AZ EURÓPAI UNIÓS FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK TÍPUSAI

Áttérve uniós szintre a PUE rendszerezésétől egy relatíve eltérő árujelző-struktúra jött létre, kialakult – az ipari termékek kihagyásával – a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, a borok, valamint a szeszes italok földrajzi árujelzős védelmének rendszere. Az 1151/2012/EU rendeletben¹¹ az eredetmegjelölés jogintézménye megmaradt, a származási jelzés megnevezést a földrajzi jelzés váltotta, továbbá bővült a rendszer a hagyományos megjelölések kategóriájával.

- Az eredetmegjelölés valamely régiónak, meghatározott földrajzi helynek vagy országnak olyan (az uniós rendelet alapján mezőgazdasági) termék vagy élelmiszer leírására használatos elnevezése, amely e régióból meghatározott helyről vagy ezen országból származik, és amelynek minősége vagy jellemzői főként vagy kizárólag egy adott földrajzi környezetnek és az ahhoz kapcsolódó természeti és emberi tényezőknek, valamint az e meghatározott földrajzi területen folyó termelésnek, feldolgozásnak és előállításnak köszönhetők. Tehát itt a termelés, a feldolgozás és az előállítás fázisa is a földrajzi területhez kötődik.
- A földrajzi jelzés valamely régiónak, meghatározott helynek vagy – kivételes esetben – országnak az olyan (az uniós rendelet alapján mezőgazdasági) termék vagy élelmiszer leírására használatos elnevezése, amely e régióból meghatározott helyről vagy ezen országból származik, és amely az e földrajzi származásnak tulajdonítható sajátos minőséggel, hírnévvel vagy egyéb jellemzőkkel rendelkezik, és amelynek a termelése, feldolgozása, előállítása a meghatározott földrajzi területen folyik.
- A mezőgazdasági terméket vagy élelmiszereket jelölő olyan hagyományos földrajzi vagy nem földrajzi elnevezéseket is eredetmegjelölésnek vagy földrajzi jelzésnek kell tekinteni, amelyek megfelelnek e kategóriák fogalmi kritériumainak.

¹⁰ Szilágyi János Ede: Eredetvédelmi kérdések a borjogban. Novotni Kiadó, Miskolc, 2009, p. 217.

¹¹ A Tanács 1151/2012/EU rendelete (2006. március 20.) a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról.

A fő különbség az eredetmegjelölés és a földrajzi jelzés között a földrajzi származás és az adott agrártermék minőségének kapcsolatában keresendő. Az eredetmegjelölés felső kategóriát jelent, azaz ez a kapcsolat erősebb, szervezesebb, mint a földrajzi jelzések esetében.

3. A MAGYAR NEMZETI FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐ TÍPUSAI

Az 1997. évi XI.¹² törvény az európai uniós oltalom körén kívül bír jelentőséggel, így például az ipari termékek védelme, illetve az új borpiaci rendtartás hatálybalépéséig a borok földrajzi árujelzőinek védelme is a védjegy törvény fogalmain alapult. A magyar törvény terminológiája a már definiált eredetmegjelölés–földrajzi jelzés dualizmusára épül.

4. OLTALMI RENDSZEREK – ÖSSZEFOGLALÁS

Az egymással kölcsönhatásban lévő oltalmi rendszerek egyszerűsített struktúráját – az EU-ra fókuszálva, de nemzetközi kitekintéssel – az alábbi táblázatban foglalhatjuk össze.¹³

	Mezőgazdasági termékek és élelmiszerek	Szőlészeti és borászati termékek	Szeszes italok	Ipari termékek
Nemzetközi oltalom	Lisszaboni Megállapodás (a 26 részes államban); bilaterális megállapodások	Lisszaboni Megállapodás (a 26 részes államban); bilaterális megállapodások	Lisszaboni Megállapodás (a 26 részes államban); bilaterális megállapodások	Lisszaboni Megállapodás (a 26 részes államban); bilaterális megállapodások
Uniós oltalom	kizárólagos	kizárólagos	párhuzamos	nincs
Nemzeti oltalom	EU-tagállamokban nem tartható fenn	EU-tagállamokban nem tartható fenn	az uniós (és a nemzetközi) oltalom alapját képezi	sui generis vagy tanúsító/együttes védjegyek útján

II. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK NEMZETI OLTALMA

Azon termékek vonatkozásában, amelyekre nem kizárólagos az európai uniós rendszeren belüli oltalomszerzés, a nemzeti oltalomszerzés lehetősége nyitva áll. A magyar eredetvédelmi struktúra igencsak összetett képet mutat. Hazánk jogrendszerében a sui generis földrajzi árujelzők rendszerezése lényegében az 1997. július 1-én hatályba lépett védjegy törvénnyel

¹² 1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról.

¹³ Faludi Gábor, Lukács Péter (szerk.): A védjegy törvény magyarázata. HVG-ORAC, Budapest, 2014, p. 519.

(továbbiakban: Vt.) vette kezdetét. A Vt. – szemben a korábbi helyzettel, amelyet a több jogág közötti megosztottság és hiányosságok jellemeztek – alapvetően iparjogvédelmi megközelítésű, nagymértékben modernizált szabályozásban biztosítja a földrajzi árujelzők oltalmát.¹⁴ A Vt. sikeresen tisztázta a minden termékkörre kiterjedő oltalmi rendszer anyagi és eljárásjogi keretét, amely így az árujelzők alkalmazására jogosultak, harmadik személyek és az eljáró hatóságok számára is átláthatóbbá és követhetőbbé vált, továbbá nagyban hozzájárult hazánk nemzetközi kötelezettségvállalásai kapcsán az eredményesebb helytálláshoz. A Vt. 118. § 3. bekezdésében ezt a letisztázott szisztémát kapcsolja össze a Lisszaboni Megállapodással oly módon, hogy az 1997. előtt lajstromozott nemzetközi eredetmegjelöléseknek Magyarország területén a nemzeti oltalommal megegyező oltalmat biztosít.¹⁵

A Vt. az eredetmegjelölés–földrajzi jelzés dualizmusán alapul, az uniós oltalom körén kívül bír jelentőséggel.¹⁶ Így tehát az ipari termékek (tipikusan manufakturális termékek) esetében kizárólagosan a magyar nemzeti szabályok az irányadóak, azaz a védjegy törvény. A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőinek általános uniós rendszerét¹⁷ szintén az 1997. évi XI. törvényen alapuló nemzeti szabályozás egészíti ki. A szeszes italok magyar szabályozása európai uniós kereteken belül valósul meg, de lényeges szabályokat találunk többek között a 2008. évi LXXIII., a pálinkáról, a törkölypálinkáról és a Pálinka Nemzeti Tanácsról szóló törvényben. Leginkább összetett szabályozással a borok földrajzi árujelzőinek védelme kapcsán találkozunk, amely termékek 2009 óta csak uniós oltalomban részesülhetnek. A borok esetében egyrészt szintén a Vt. és annak végrehajtási rendeletének előírásai, továbbá a bortörvény¹⁸ és az eredetvédelem intézményi alapjait jelentő hegyközségi törvény¹⁹ jelenti a jogrendszer nemzeti forrását.²⁰

1. A MAGYAR OLTALOM KELETKEZÉSE, MEGSZŪNÉSE

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának hatáskörébe tartozik a földrajzi árujelzők vonatkozásában azok lajstromozása, az oltalom törlése, megszűnésének megállapítása, a bejelentett és lajstromozott árujelzők nyilvántartása, valamint a földrajzi árujelzők oltalmával kapcsolatos hatósági tájékoztatás.²¹

Az oltalmat a bejelentés napjára visszamenőleg, egy meghatározott vizsgálatot követően adja meg a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, amely akár korlátlan ideig érvényes. A bejelentést megelőzően, illetve azzal egy időben az illetékes minisztériumtól – amely a

¹⁴ Faludi, Lukács: i. m. (13), p. 533.

¹⁵ Faludi, Lukács: i. m. (13), p. 533.

¹⁶ Szilágyi: i. m. (10), p. 269.

¹⁷ 110/2008/EK tanácsi rendelet.

¹⁸ A borgazdálkodásra vonatkozó 2004. évi XVIII. törvény.

¹⁹ 2012. évi CCXIX. törvény a hegyközségekről.

²⁰ Szilágyi: i. m. (10), p. 270.

²¹ Faludi, Lukács: i. m. (13), p. 512.

Földművelésügyi Minisztérium – a termékleírás jóváhagyását kell kérelmezni. A termékleírásnak tartalmaznia kell az előállításához felhasznált nyersanyagok részletes bemutatását, azok jellemzőit, az előállítás módját, a termék és a földrajzi környezet kapcsolatát. A Magyar Eredetvédelmi Tanács javaslata alapján hozzák meg a döntést. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala előtti eljárás egyébiránt hasonlít a védjegyekéhez, azzal a különbséggel, hogy ott nincs felszólalási lehetőség.²²

Az oltalmat törölni kell, ha az árujelző nem felelt meg a törvényben meghatározott feltételeknek. Továbbá bejelentése napjára visszaható hatállyal megszűnik az árujelző oltalma, ha azt törölték, illetve az eljárás megindításának napjára visszaható hatállyal szűnik meg, ha az arra jogosultak a termékleírásban megfogalmazott követelményeket nem tartották be. Az oltalom megszűnését meg kell állapítani, ha az ellenőrzés következtében a termékleíráshoz képest súlyos, másképpen nem orvosolható hiányosságok állnak fent.

Abban az esetben, ha egy árujelzővel kapcsolatban megszűnés megállapítására irányuló kérelmet elutasító jogerős határozatot hoznak, az kizárja, hogy ugyanazon indokok alapján a jövőben újabb törlési vagy megszűnési eljárást kezdeményezzenek ugyanazon árujelzővel kapcsolatban.²³

III. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK NEMZETKÖZI JOGI SZABÁLYAI

A következőkben a földrajzi árujelzők szabályozásának nemzetközi vonatkozásait tekintjük át, mind a többoldalú, mind a kétoldalú nemzetközi megállapodások legfontosabb, földrajzi árujelzőkre vonatkozó előírásait sorra véve.

1. MULTILATERÁLIS MEGÁLLAPODÁSOK

Ez a fejezet a többoldalú megállapodásokat mutatja be, kezdve a Párizsi Uniós Egyezmény-nel, folytatva a származási jelzések szempontjából fontos Madridi Megállapodással, az eredetmegjelölésekre fókuszáló Lisszaboni Megállapodással, végül a TRIPS-megállapodás részletezésével. E rész keretei között ismertetjük továbbá a Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Szervezet (International Organisation of Vine and Wine, OIV) földrajzi árujelzőkre vonatkozó tevékenységét.

1.1. Párizsi Uniós Egyezmény

Az eredetvédelem nemzetközi szabályozásának alapját a napjainkig meghatározó jelentőséggel bíró Párizsi Uniós Egyezmény teremtette meg. Az ipari tulajdon oltalmára létesült egyezmény lehangsúlyosabb sajátossága, hogy a származási jelzést és az eredetmegjelölést

²² *Pintz György: Védjeggyel a csúcsra! Pintz és társai, Budapest, 2010, p. 217.*

²³ *Pintz: i. m. (22), p. 218.*

az ipari tulajdon körébe sorolja.²⁴ Kifejti, hogy az ipari tulajdon fogalmát a legkiterjesztőben kell érteni, és az a szorosan vett ipari és kereskedelmi szektoron kívül egyaránt vonatkozik a mezőgazdaságra, a nyersanyagtermelésre, és minden előállított vagy természetes termékre, például a borokra is.²⁵ A PUE tiltja, hogy a termék származását közvetve vagy közvetlenül hamisan tüntessék fel.²⁶ Kizárólag a hamis származási jelölést tiltja, amely kikötés tovább szűkíti a PUE alkalmazhatóságát, ellentétben a Madridi Megállapodással, amely nem csupán a hamis megjelölés ellen véd, hanem azokkal szemben is, amelyek a szó szoros értelmében igazak, de mégis félrevezetik a fogyasztót.²⁷

1.2. Madridi Megállapodás

A Madridi Megállapodást az áruk hamis és megtévesztő származási jelzésének megakadályozása tárgyában hozták létre 1891-ben.²⁸ Tulajdonképpen a származási jelzések jogvédelmének kútfőjét jelenti, de nem emeli jelentősen a PUE-ben lefektetett védelmi szintet, továbbá a rendelkezései nem bírnak elegendő kényszerítő erővel.²⁹ Miután a tagság létszáma korlátozott, így a Madridi Megállapodás végeredményben nem ért el megfelelő gyakorlati eredményt.³⁰

1.3. Lisszaboni Megállapodás

A mai napig funkcionáló Lisszaboni Megállapodás célja, hogy a földrajzi árujelzők másik nagy kategóriájának, az eredetmegjelöléseknek az oltalmát biztosítsa. A nemzetközi lajstromot a Szellemi Tulajdon Világszervezetének (WIPO)³¹ Nemzetközi Irodája vezeti. 2007 áprilisáig 26 állam csatlakozott a megállapodáshoz, köztük Magyarország.³² Az 1958-ban elfogadott Lisszaboni Megállapodás keretében 882 db eredetmegjelölést regisztráltak, amelyből 2007-ben 808 volt hatályban. A megállapodás tekintetében a nemzetközi oltalom szoros kapcsolatban áll a származási ország oltalmával, mivel az eredetmegjelölés akkor részesülhet nemzetközi oltalomban, ha e minőségében származási országában is oltalommal bír.³³ A nemzetközi oltalmat nem szükséges megújítani, az mindaddig adott, amíg a származási ország lajstromozása által biztosított oltalom fennáll.³⁴

²⁴ PUE 1. cikk (2) bek.

²⁵ PUE 1. cikk (3) bek.

²⁶ PUE 10. cikk (1) bek.

²⁷ Szilágyi: i. m. (10), p. 224.

²⁸ Madridi Megállapodás 1. cikk (1) bek.

²⁹ Pl. a megállapodás 3. cikke is lehetőséget ad a rendelkezések figyelmen kívül hagyására.

³⁰ Szilágyi: i. m. (10), p. 225.

³¹ World Intellectual Property Organization.

³² <http://www.sztnh.gov.hu/hu/lisszaboni-megallapodas>.

³³ Lisszaboni Megállapodás 1. cikk (2) bek.

³⁴ Lisszaboni Megállapodás 6–7. cikk.

1.4. Az OIV (Organisation Internationale de la Vigne et du Vin)

A borokra ezeken kívül 17 ország részvételével megalkottak egy speciális nemzetközi szerződést is: az 1924-es Nemzetközi Bor-eredetvédelmi Megállapodást.³⁵ A megállapodás működését az OIV irányítja. Miután Magyarország tagja az OIV-nek, a magyar szőlészeti és borászati szabályozás mindig is hasonult az európai szabályozás főbb irányvonalaihoz. Rendszerint mind az EK, mind Magyarország beépítette az OIV ajánlását saját szabályozásába.³⁶

1.5. A TRIPS-megállapodás

További meghatározó dokumentum a szellemitulajdon-jogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló TRIPS-megállapodás, amely az általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény melléklete.³⁷ A TRIPS-megállapodás II. részének 3. fejezete foglalkozik a földrajzi árujelzőkkel. E fejezetben külön szabályokat találunk a borokkal és szeszes italokkal kapcsolatban,³⁸ amelyek biztosítják, hogy nem lehet a borokon földrajzi megjelölést alkalmazni akkor, ha azok nem a szóban forgó földrajzi megjelöléssel jelölt helyről származnak. Két kivételi kör van a szabály alól: az egyik a homonim földrajzi megjelölések esete, a másik a fajtanévvé vált földrajzi megjelölések esete.³⁹ A homonim megjelölés gyakorlatilag a termőhelyek nevének azonosságát jelenti. Ez a probléma gyakorta felmerül az európai államok és az amerikai kontinens között. Az USA-nak kedvez a másik kivétel is, a fajtanévvé válás, ugyanis számos európai bor-eredetmegjelölést használnak fajtanévként az Egyesült Államokban.⁴⁰ Ilyen a később részletezett „Tokay” esete.

2. BILATERÁLIS MEGÁLLAPODÁSOK

A kétoldalú nemzetközi szerződések tulajdonképpen a többoldalú megállapodások által hagyott szabályozási deficit megoldóiként, finomítóiként értékelhetőek, amelyek a multilaterális szerződések jogvédelmét hivatottak „testre szabni” a szerződő felek között.

Az EU által kötött bilaterális megállapodásokat megkülönböztethetjük aszerint, hogy társulási megállapodással rendelkező későbbi tagállammal, vagy e körön kívül álló, más államokkal kötötte azokat.

³⁵ *Tattay Levente*: A földrajzi árujelzők szabályozása és bírósági gyakorlata az Európai Közösségben. *Gazdaság és Jog*, 7. évf. 2. sz., 1992.

³⁶ *Harcz Zoltán*: Szőlészeti-borászati szabályozás az Európai Unióban. Szaktudás Kiadó, Budapest, 2001–2002.

³⁷ Magyarországon kihirdette az 1998. évi IX. törvény.

³⁸ TRIPS-megállapodás 23. cikk.

³⁹ *Szilágyi*: i. m. (4), p. 733.

⁴⁰ *Szilágyi*: i. m. (4).

2.1. Az EK–Magyarország megállapodás

A magyar vonatkozásokra tekintettel mindenképpen kiemelendő a jóval a magyar EK-csatlakozás előtt aláírt, a bormegnevezések védelméről szóló 1993-as megállapodás az EK és Magyarország között.⁴¹ Óriási jelentőséggel bír a tokajiügyek rendezésében, mivel ez alapján a francia és az olasz állam gyakorlatilag lemondott a Tokaj név használatának jogáról Magyarország javára.

2.2. Az EK–Amerikai Egyesült Államok megállapodás

Szintén a TOKAJI földrajzi árujelző oltalma miatt bír jelentőséggel az első EK–USA⁴² borkereskedelmi megállapodás, amelyet hosszas előkészítő munka előzött meg. E megállapodásokban sikerült elérni a Tokaj név korábbinál hatékonyabb védelmét. Fontos tartalmi elemek továbbá, hogy az Amerikai Egyesült Államok elfogadja az EU címkézési szabályainak alapelveit.⁴³

2.3. Az EK–Ausztrália megállapodás

Az EK–Ausztrália közötti borkereskedelmi megállapodást⁴⁴ 2008. december 1-jén írták alá. Az 1994-es bormegállapodáshoz képest Ausztrália kevesebb földrajzi nevet részesített oltalomban, miközben a megállapodás sikere, hogy az európai hagyományos kifejezések elfogadásának kötelezettsége alól továbbra sem hátrált ki.

Magyar szempontból fontos, hogy a megállapodás 15. cikkében rögzítésre került, hogy az ausztrálok a hatálybalépést követően még tíz évig alkalmazhatják a TOKAJ nevet.⁴⁵

IV. A FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐK SZABÁLYAI AZ EURÓPAI UNIÓ JOGÁBAN

A földrajzi árujelzők szabályozására az Európai Unióban a közös agrárpolitika keretében került sor. Az Unió eredetvédelme tarka képet mutat, nem ad egy egységes rendszert, mivel külön-külön kerültek szabályozásra a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek, a borok és a magas alkoholtartalmú szeszes italok. Az ipari termékek európai uniós szabályozására napjainkig nem került sor, így ezek uniós oltalmat nem szerezhetnek.

⁴¹ Magyarországon kihirdette az 1994. évi XI. törvény.

⁴² Megállapodás az Európai Közösség és az Amerikai Egyesült Államok között a borkereskedelemről. A dokumentum száma: 22006A0324(01).

⁴³ *Szilágyi*: i. m. (10), p. 249.

⁴⁴ Megállapodás az Európai Közösség és Ausztrália között a borkereskedelemről. A dokumentum száma: 22009A0130(01).

⁴⁵ Illetékesek szerint azért 10 év lett megállapítva, mert az 1994-es megállapodás még nem tartalmazta a Tokaj nevet, ezáltal az ausztrál termelőknek felkészülési időt szerettek volna adni.

1. AZ EU FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐKRE VONATKOZÓ TANÁCSI RENDELETE

Az EU agrártermékekre és élelmiszerekre vonatkozó minőségpolitikája túlmutat a földrajzi árujelzők szabályozásán, és magába foglalja még a hagyományos különleges termékek,⁴⁶ továbbá az ökológiai termékek⁴⁷ szabályait is.

1992-ben jött létre az egységes európai uniós rendszer a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek vonatkozásában az eredetvédelem területén, megelőzve a többi területen kialakuló egységes rendszerek létrehozatalát, miután az uniós védjegyszoftver 1994-ben, míg az európai uniós formatervezésiminta-rendszer 2002-ben jött létre. A 2081/1992 számú, a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi elnevezésének védelméről szóló EGK bizottsági rendelet egységes, nemzetek feletti uniós elbírálási rendszert alakított ki. Ezt a rendeletet modernizálta a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló 510/2006 számú EGK-rendelet, amelyet a Tanács 1151/2012/EU rendelete váltott a mezőgazdasági rendszerek és élelmiszerek minőségrendszereiről.⁴⁸

1.1. Az 1151/2012/EU rendelet hatálya

Az 1151/2012/EU rendelet tárgyi hatályát annak 1. cikke határozza meg: kiterjed emberi fogyasztásra szánt mezőgazdasági termékekre, továbbá olyan termékekre, amelyek szorosan kapcsolódnak a mezőgazdasági termeléshez vagy a vidéki gazdasághoz.⁴⁹

Azon termékek védelme, amelyek a fenti kategóriákba nem tartoznak bele, tagállami szinten történik. A rendelet ugyanakkor nem vonatkozik a már említett magas alkoholtartalmú szeszes italokra, illetve a borokra, ezekkel a következő fejezetekben foglalkozunk.

1.2. Az 1151/2012/EU rendelet fogalmi rendszere

A rendelet dualista szabályozást tart fenn, azaz az oltalom alatt álló eredetmegjelölés⁵⁰ és az oltalom alatt álló földrajzi jelzés⁵¹ fogalmát alkalmazza, kiegészítve a hagyományos különleges termék⁵² kategóriájának lehetőségével.⁵³

⁴⁶ 509/2006/EK tanácsi rendelet a hagyományos különleges terméknek minősülő mezőgazdasági termékekről és élelmiszerekről.

⁴⁷ 834/2007/EK tanácsi rendelet az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről és a 2092/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

⁴⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 1151/2012/EU rendelete a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek minőségrendszereiről.

⁴⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 1151/2012/EU rendelete a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek minőségrendszereiről 1. cikk.

⁵⁰ Protected designation of origin–PDO.

⁵¹ Protected geographical indication–PGI.

⁵² Traditional speciality guaranteed–TSG.

⁵³ <http://elelmiszerlanc.kormany.hu/minosegpolitika>.

Összevetve az eredetmegjelölés és a földrajzi jelzés kategóriát, kijelenthetjük, hogy az eredetmegjelölés szorosabb kapcsolatot mutat a termék minősége és a meghatározott földrajzi hely között, mivel az oltalom alatt álló eredetmegjelölés esetében mind a termelés, mind az előállítás, mind a feldolgozás folyamatának az adott földrajzi területen kell megvalósulnia. Az oltalom alatt álló földrajzi jelzés feltételrendszere ezen a ponton rugalmasabb, elegendő, ha legalább az egyik fázis történik ezen a földrajzi helyen. Az eredetmegjelölés esetében annak minőségéhez a természeti és emberi tényezők is hozzájárulnak, míg a földrajzi jelzéseknél csak a földrajzi környezet bír döntő szereppel.⁵⁴

Az emblémákat a végrehajtási rendelet⁵⁵ tartalmazza.

1.3. Az 1151/2012/EU rendeletben foglalt kizárások

A rendelet 6. cikke – a köznévi jelleg, összeütközések növényfajták, állatfajták neveivel, azonos alakú szavakkal és védjegyekkel – fogalmazza meg a kizárásokat.

- Köznevesült kifejezéseket nem lehet oltalom alatt álló eredetmegjelölésként vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzésként bejegyezni.⁵⁶
- Nem jegyezhető be továbbá az elnevezés eredetmegjelölésként vagy földrajzi jelzésként akkor sem, ha valamely növény- vagy állatfajta nevével ütközik, és így alkalmas lesz arra, hogy a termék tényleges származása tekintetében megtéveszse a fogyasztókat.⁵⁷
- A rendelet alapján már bejegyzett elnevezéssel azonos vagy részben azonos alakú (homonim) elnevezés bejegyzése során kellően figyelembe kell venni a helyi és a hagyományos alkalmazást és az összeütközés tényleges kockázatát, különösen az olyan azonos alakú elnevezések esetében, amelyek a fogyasztókat megtévesztve azt a gondolatot ébresztik, hogy a termékek egy másik területről származnak. Ezek nem jegyezhetőek be akkor sem, ha az adott mezőgazdasági termékek vagy az élelmiszerek származása szerinti terület, régió vagy helység vonatkozásában az elnevezés pontos. Illetve a

⁵⁴ Jókúti András, Szabó Ágnes: A földrajzi árujelzők közösségi és hazai szabályozása in Szabó Ágnes, Penyigei Krisztina, Sümeghy Pálné (szerk.): Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről. Magyar Szabaddalmi Hivatal, Budapest, 2005, p. 92.

⁵⁵ 2006/1898/EK bizottsági rendelet V. melléklet.

⁵⁶ 1151/2012/EU rendelet 6. cikk (1) bek.

⁵⁷ 1151/2012/EU rendelet 6. cikk (2) bek.

bejegyzett azonos alakú elnevezés használata akkor engedélyezhető, ha a később bejegyzett azonos alakú elnevezés a gyakorlatban megfelelően elkülönül a már bejegyzettől, figyelemmel az érintett termelők közötti egyenlő bánásmód biztosításának és a fogyasztók megtévesztése elkerülésének szükségességére.⁵⁸

1.3.1. A GORGONZOLA kontra CAMBOZOLA-ügy⁵⁹

A GORGONZOLA sajt gyártója kifogásolta az osztrák CAMBOZOLA sajtban a „-zola” végződés használatát, mivel az rejtetten utal a védelem alatt álló GORGONZOLA elnevezésre, ami megtévesztheti a fogyasztókat.⁶⁰

Ausztriában 1951 óta nemzetközi egyezmény szerint, valamint 1996 óta a földrajzi jelzések és eredetmegjelölések bejegyzéséről szóló európai uniós rendelet alapján a GORGONZOLA elnevezés oltalom alatt áll.

A GORGONZOLA sajtermék védelmét ellátó konzorcium⁶¹ a bécsi kereskedelmi bíróság⁶² előtt eljárást indított, amelyben kérte, hogy az 1983 óta Ausztriában CAMBOZOLA védjegy alatt árusított, Németországban gyártott lágy sajtféle forgalmazását ezen a néven tiltsa be a bíróság.⁶³

Az osztrák bíróság előzetes döntéshozatal céljából az Európai Bírósághoz fordult, mivel az EK-szerződés 234. cikke alapján azt szerette volna megtudni a Bíróságtól, hogy lehetséges-e eltiltani az említett névviseléstől a sajt forgalmazóját anélkül, hogy ez szembekerülne az uniós jognak az áruk szabad áramlására vonatkozó rendelkezéseivel.

A Bíróság álláspontja szerint a rejtett utalást tartalmazó eredetmegjelölésekkel szemben az európai uniós jog védelmet nyújt. Rejtett utalásról akkor beszélhetünk, amikor egy termék elnevezése tartalmazza az oltalom alatt álló elnevezés egy részét, továbbá ugyanannyi szótagból is áll. Ezáltal a fogyasztó a hasonlóság miatt összetéveszti az árut az oltalom alatt álló termékkel.

Az Európai Bíróság konklúziója az, hogy a sajterméken feltüntetett CAMBOZOLA felirat az oltalom alatt álló GORGONZOLA elnevezés rejtett utalásának tekinthető, azonban úgy véli, hogy a kérdést hozzá intéző bíróság feladata annak a megítélése, hogy fennállnak-e a feltételek ahhoz, hogy a CAMBOZOLA megjelölést továbbra is alkalmazzák, még akkor is, ha az alapvetően rejtett utalás, mely jogellenes.⁶⁴

⁵⁸ 1151/2012/EU rendelet 3. cikk (3) bek.

⁵⁹ C-87/97 Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola kontra Käserei Champignon Hofmeister GmbH & Co. KG és Eduard Bracharz GmbH. (1999) I-01301.

⁶⁰ *Bobrovsky Jenő*: Az enyém, a tied és a miénk a szellemi tulajdonban. Áttekintés a közkinccs és a szellemi magántulajdon egyes összefüggéseiről az Internet tükrében: <http://mta.hu/fileadmin/2008/06/enyem1.pdf>.

⁶¹ Consortio per la tutela del formaggio Gorgonzola.

⁶² Handelsgericht Wien.

⁶³ <http://curia.europa.eu/en/actu/communiqués/cp99/cp9911en.htm>.

⁶⁴ <http://kuria-birosag.hu/hu/eu/c-8797-szamu-iteletenek-osszefoglalasa>.

Fontos, hogy a CAMBOZOLA védjegyet még a GORGONZOLA elnevezés uniós jogi védelmének fennállását megelőzően bejegyezték; további használata annak feltétele, hogy az eredeti bejegyzés jóhiszeműen történt-e, illetőleg nem vezet-e a fogyasztók megtévesztésére.⁶⁵

Az Európai Bíróság tehát arra a döntésre jutott, hogy e kritériumok alkalmazásában nem illetékes, ellenben kifejti, hogy a rejtett utalás nem feltétlenül vezet a fogyasztó megtévesztésére.⁶⁶ A megtévesztő jelleg mint kizáró jogcím szűken értelmezendő, alkalmazása a tényleges megtévesztés megvalósulását vagy a fogyasztó megtévesztésének alapos veszélyét feltételezi.⁶⁷

1.4. Az 1151/2012/EU rendelet oltalmának tartalma

Az oltalom tartalmából következik, hogy a bejegyzett elnevezések a következőkkel szemben védelmet nyújtanak:

- bármely közvetlen vagy közvetett kereskedelmi célú felhasználással szemben a bejegyzett elnevezés bejegyzésének hatálya alá nem tartozó termékek tekintetében, amennyiben e termékek az adott elnevezés alatt bejegyzett termékekhez hasonlóak, vagy amennyiben az elnevezés használata az oltalom alatt álló elnevezés hírnevét kihasználná;
- bármely visszaélés, utánzás, félrevezető utalással szemben akkor is, ha feltüntetik a termék valódi eredetét, vagy ha az oltalom alatt álló elnevezést lefordítják, illetve ahhoz például a „jellegű”, „típusú”, „eljárással készített”, „mint a -ban/-ben gyártott”, „utánzat” vagy hasonló kifejezéseket kapcsolnak;
- bármely egyéb – a termék származását, eredetét, jellegét vagy alapvető tulajdonságait illetően – hamis vagy megtévesztő megjelöléssel szemben a belső vagy a külső csomagoláson, a reklámanyagokon vagy az érintett termékre vonatkozó iratokon, valamint a termék származását illetően hamis benyomást keltő dobozba történő csomagolással szemben;
- a termék valódi származását illetően a fogyasztók megtévesztésére alkalmas bármely egyéb módszerrel szemben.

A fentiek alapján tehát az uniós rendszer magasabb védelmet biztosít a TRIPS-megállapodásban foglaltakhoz képest, miután nem csak a borok esetében tiltja az oltalom alatt álló elnevezés fordítását, illetve a – többek között – „stílusra”, „fajtára” vonatkozó utalást.⁶⁸

⁶⁵ I. m. (64).

⁶⁶ *Palágyi Tivadar*: Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2. (112.) évf. 3. sz., 2007. június, p. 64.

⁶⁷ *Bozóki Bence*: Megtévesztő jelleg a védjegyjogban: http://www.mie.org.hu/eloadasok_2014_konf/november/Bozoki_Bence.pdf.

⁶⁸ *Szilágyi*: i. m. (10), p. 261.

1.4.1. FETA-ügy (1999)

Az eredetvédelem fontosságát, jelentőségét jól tükrözi az egyik leginkább elhúzódo, eredetvédelmi kérdésben kialakult eset, amely a fetasajttal kapcsolatos.

1994-ben az Európai Bizottság 12 800 tagállami fogyasztó közreműködésével közvélemény-kutatást végzett, melynek tárgya az volt, hogy a megkérdezettek a FETA megjelölést eredetmegjelölésnek tartják-e vagy fajtamegjelölésnek.⁶⁹ Megosztott lett az eredmény, a fogyasztók 50-50%-os arányban választották az egyik, illetve a másik lehetőséget.

A FETA megjelölés annak ellenére vált a görög sajt elnevezéseként ismertté, hogy Görögországban nem található olyan terület, régió vagy helység, mely a „Feta” nevet viselné; tehát valójában ez egy olyan megjelölés, mely nem áll közvetlen kapcsolatban földrajzi környezettel.

Az ügy a FETA megjelölés aktuális oltalma esetében fennálló felemás helyzetből indult ki. Nevezetesen a megjelölés az Unió bizonyos országaiban már régóta él mint meghatározott jellegű sajt általános jelzése. Ezen tagországok nemzeti jogi rendelkezései, legalábbis részben, a „feta” megnevezés mint általános jelölés használatát vitathatatlaná tették.⁷⁰ Efféle jogszabályok Dániában 1963 óta léteznek, Hollandiában 1981-ben születtek, míg Németországban 1985-ben deklarálták őket. A megjelölés Ausztriában is külön védettséget szerzett a Görögország–Ausztria között született kétoldalú eredetvédelmi megállapodásnak köszönhetően.

A Bizottság a lajstromozás elrendeléséről határozott a megosztott közvélemény-kutatás következtében, így a FETA sajtnevet Görögország javára lajstromozták mint oltalom alatt álló eredetmegjelölést a 2028/92/EK rendelet 17. cikke alapján. Ezt természetesen az említett országok megtámadták, és az Európai Közösséget Létrehozó Szerződés (EKSZ) 173. cikkére hivatkozva elérték annak törlését.⁷¹

A jogi procedúra eredménye az lett, hogy a Bizottság 1999. május 25-én a védett eredetmegjelölések közül törölte a FETA jelzést, továbbá kimondta, hogy a megjelölés tagállami szinten továbbra is védve marad, egészen a bejegyzés következő elbírálásáig.

A Bíróság a közvélemény-kutatás eredményének minősítése nélkül jogellenesnek nyilvánította a Bizottság döntését, mivel úgy gondolta, hogy az ignorálta a FETA megjelöléssel ellátott sajtermékek tényleges értékesítési helyzetét,⁷² tehát tulajdonképpen azt, hogy az az

⁶⁹ *Tattay Levente*: A szellemi alkotások jogvédelme az Európai Unióban. Pázmány Press, Budapest, 2014, p. 369.

⁷⁰ *Tattay*: i. m. (69).

⁷¹ *Török Áron*: Az EU eredetvédelmi szabályozásában rejlő lehetőségek a hungarikum típusú termékek számára. Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem, Agrárközgazdasági és Vidékfejlesztési Tanszék, 2009: http://kurtos.eu/dl/torok_phdcikk.pdf.

⁷² *Tattay*: i. m. (69), p. 370.

EU országokban eredetmegjelölésként volt feltüntetve a termékeken,⁷³ és elrendelte a FETA megjelölés lajstromozását.⁷⁴

Az elutasító határozat tekintetében megtámadási ok – a 2081/92. rendelet 7. cikke alapján – az olyan termékek előfordulása, amelyek törvényesen kerültek árusításra, és amelyek forgalmazása a származási országtól különböző államban is jogszerűen, eredetmegjelölésként feltüntetve történt.⁷⁵

Az érintettek nem tudtak élni a megtámadás lehetőségével az egyszerűsített lajstromozási eljárás folyamán. A rendelet 17. cikke szerint az eredetmegjelölésként történő, tehát jogszerű forgalmazás körülményére az egyszerűsített eljárás alatt is tekintettel kell lenni. Ez a „jogszerű értékesítés ténye”, amely döntő fontosságú annak megállapítása során, hogy egy bejelentett jelzés fajtamegjelölés-e vagy sem.⁷⁶

1.5. A jogintézmény versenyjoggal való kapcsolata

Az oltalom tartalmával kapcsolatban fontos, hogy tegyünk egy kis kitérőt a jogintézmény versenyjogi vonatkozásaira, mivel számos ügy született – már az integráció viszonylag korai stádiumában – amelyek érintették az eredetvédelem intézményét, valamint az áruk szabad mozgásának körét is.

1.5.1. A CASSIS DE DIJON-ügy⁷⁷

Az Európai Bíróság földrajzi árujelzőkre vonatkozó döntései közül a legismertebb az 1978-ban született CASSIS DE DIJON-ügy volt. A tényállás alapja, hogy egy NSZK cég a perbeli CASSIS DE DIJON francia eredetmegjelöléssel védett, valamint nemzetközi oltalomban is részesülő, enyhe alkoholtartalmú gyümölcslikőrt szeretett volna importálni. A német hatóságok megtagadták az engedélyt, mert az nem felelt meg a német szabályozásnak, miszerint Németországban csak a legalább 32%-os alkoholtartalmú likőrök forgalmazása, árusítása megengedett.⁷⁸ Úgy indokolták a kérelem elutasítását, hogy egyrészt ezen előírástól való eltérés következtében alkalmazkodnia kellene az Unión belüli legalacsonyabb szabályokhoz, másrészt, mivel ezek a likőrök itatják magukat a kellemes íz miatt, könnyen alkoholfüggő-

⁷³ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=feta&docid=60670&pageIndex=0&doclang=hu&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=145489#ctx1>.

⁷⁴ Tattay: i. m. (69), p. 371.

⁷⁵ Tattay: i. m. (69).

⁷⁶ Roland Knaak: Die Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs zum Schutz geographischer Angaben und Ursprungsbezeichnungen nach der EG-Verordnung Nr. 2081/92. GRUR International, 2000. 5. sz.

⁷⁷ C-120/78 Rewe-Zentral AG kontra Bundesmonopolverwaltung für Branntwein (1979) 00649.

⁷⁸ Tattay Levente: A földrajzi árujelzők és a gazdasági verseny az Európai Közösségben. Magyar Jog és Külföldi Jogi Szemle: a Magyar Jogász Szövetség folyóirata, 1998. 6. sz., p. 355.

séghez vezethetnek, ami közérdeket sértene, ezért tehát abszolút indokoltnak tartották ezt a korlátozást.⁷⁹

A pert a CASSIS DE DIJON német importőre kezdeményezte német bíróság előtt, és kérte annak kimondását, hogy a 32%-nál alacsonyabb alkoholtartalmú italok forgalomba hozatalának tilalmát kimondó szabály az EK-szerződés 30. cikkével, tehát a szabad áruforgalmat biztosító cikkel ellentétes. A német bíróság az EK Bíróságához fordult előzetes véleményezés céljából.

A Bíróság állásfoglalása alapján a német kormányt kötelezték, hogy adjon engedélyt a CASSIS DE DIJON likőr forgalomba hozatalára, és hagyjon fel a szabad áruforgalom korlátozásával.⁸⁰ Ítéletében abból indult ki, hogy az EK tagállamainak jogukban áll a saját területükön történő alkoholforgalmazás feltételeinek a meghatározása. Azt is elismerte, hogy azok a nemzeti szabályok, amelyek az áru szabad mozgását korlátozzák, elfogadhatóak lehetnek, amennyiben azok olyannak tekinthetőek, amelyek:

- a pénzügyi ellenőrzéssel,
- a közegészségüggyel,
- a kereskedelmi ügyletek tisztaságával, illetőleg
- a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos

kényszerítő követelmények (mandatory requirements) érvényesítésére hivatottak.⁸¹

A nemzeti jogrendszerek differenciája tehát sértheti az EK jogát anélkül, hogy annak diszkriminációs tartalma lenne.

Az Európai Bíróság az említetteken kívül rámutatott arra, hogy az alkoholizmus elleni küzdelemre olyan előírások is alkalmasak lennének, amelyek nem korlátozzák közvetlenül a kereskedelmet. Emellett a német bíróságot emlékeztette az arányosság intézményére és alternatív módszerek igénybevételére.⁸²

A CASSIS DE DIJON-jogeset több szempontból is kiemelkedő. Azon túlmenően, hogy az egyik legismertebb, az iparjogvédelmi szakemberek által számon tartott, ezen a jogterületen hozott döntés,⁸³ meghatározó ügynek számít versenyjogi szempontból is. Mindemellett európai uniós szinten elvi jelentősége is van, tekintettel arra, hogy az EK jogharmonizációjában módszertani változást hozott. Ez a kölcsönös elismerés elve (mutual recognition), melynek értelmében ha nincs szó a fent említett kényszerítő követelményekről, nem lehet megtiltani azon termékek forgalmazását a tagállamokban, amelyek más tagállamban jogszerűen lettek előállítva és jogszerűen kerültek forgalomba.⁸⁴ Tehát az egyik tagállamban fennálló előírás-

⁷⁹ *Kecskés László: EK jog és jogharmonizáció. Külgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1995, p. 218.*

⁸⁰ *Kecskés: i. m. (79), p. 87, jegyzet 221.*

⁸¹ *Berke Barna, Boytha György, Dienes-Oehm Egon, Király Miklós, Martonyi János: Az Európai Közösség Kereskedelmi Joga. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2003, p. 42.*

⁸² *Tattay: i. m. (78), p. 356.*

⁸³ *Urs Glau: Die geographische Herkunftsangabe als Kennzeichen. Helbing und Lichtenhann, Frankfurt am Main, 1996, p. 158.*

⁸⁴ *Karoliny Eszter, Komanovics Adrienne, Mohay Ágoston, Pánovics Attila, Szalayné Sándor Erzsébet: Az Európai Unió Joga. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2011, p. 568.*

sokat egy másik tagállamban érvényes előírásokkal egyenértékűnek kell tekinteni.⁸⁵ Ezzel az ítélettel szűnt meg az a gyakorlat, hogy a tagállamok szabványokkal és más előírásokkal védhessék nemzeti termékeiket. Ugyanakkor az elvvel kapcsolatban tudni kell, hogy csak akkor alkalmazandó, amennyiben egyéb uniós szabályozás nincs az adott területen. Ebből következik, hogy a kölcsönös elismerés elve nem feltétlen. Az államok hivatkozhatnak az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 36. cikkében⁸⁶ található közérdek védelmére, amely kivételt képez a tilalom alól.⁸⁷

A kölcsönös elismerés elve az Egységes Európai Okmánnyal vált általánossá, garantálva a nemzetek által hozott, az áruk szabad áramlásával kapcsolatos intézkedések harmonizációját.

A CASSIS DE DIJON-ügy után sorozatban születtek a földrajzi árujelzőkkel, azok alkalmazásával, a védett termékekkel kapcsolatos olyan döntések, melyek az import akadályainak uniós elhárítására irányultak.⁸⁸ Ilyen döntés (többek között):

- a sör-ügy (1984),⁸⁹
- az EDAM-ügy (1986),⁹⁰
- a DELHAIZE-ügy (1990).⁹¹

1.6. Az 1151/2012/EU rendelet eljárási előírásai

A földrajzi árujelzőket – mint az iparjogvédelem más objektumait is – nyilvántartásba veszik. Az 1151/2012/EU rendelet – amely némiképp leegyszerűsítette a korábbi rendszert – 8. cikke tartalmazza az e célból benyújtandó kérelem szabályait.

A bejegyzés iránti kérelemnek a következőket tartalmaznia kell:

⁸⁵ *Tattay*: i. m. (69), p. 87.

⁸⁶ 36. cikk (az EKSZ. korábbi 30. cikke):

A 34. és a 35. cikk rendelkezései nem zárják ki a behozatalra, a kivitelre vagy a tranzitárakra vonatkozó olyan tilalmakat vagy korlátozásokat, amelyeket

- a közerkölcs,
- a közrend,
- a közbiztonság,
- az emberek, az állatok és növények egészségének és életének védelme,
- a művészi, történelmi vagy régészeti értéket képviselő nemzeti kincsek védelme,
- vagy az ipari és kereskedelmi tulajdon védelme

indokol.

Ezek a tilalmak és korlátozások azonban nem lehetnek önkényes megkülönböztetés vagy a tagállamok közötti kereskedelem rejtett korlátozásának eszközei.

⁸⁷ *Karoliny, Komanovics, Mohay, Pánovics, Szalay*: i. m. (84), p. 568.

⁸⁸ *Tattay*: i. m. (69), p. 367.

⁸⁹ C-178/84 Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Németországi Szövetségi Köztársaság Kötelezettségzegés – A sörtisztasági törvény (1987) 01227.

⁹⁰ C-268/86 Min Public kontra Deser Bais (1988) 4907.

⁹¹ C-47/90 Établissements Delhaize frères és Compagnie Le Lion SA kontra Promalvin SA és AGE Bodegas Unidas SA (1992) I-03669.

- a kérelmező csoportosulás neve és címe;
- a termékleírás;
- egységes dokumentum, amely magában foglalja a termékleírásban szereplő alapvető adatokat (termék neve, külön előírások, földrajzi terület tömör meghatározása), továbbá a termék és a megjelölt földrajzi környezet vagy származás közötti kapcsolat összegező leírását.⁹²

Abban az esetben, ha a bejegyzés iránti kérelem egy meghatározott tagállam területére vonatkozik, akkor ennél az államnál kell a kérelmet betervezni.

Az eljárás első része a tagállami hatóságok előtt történik, amelyek megvizsgálják a kérelmet annak ellenőrzése céljából, hogy az indokolt-e, és megfelel-e a rendelet feltételeinek. A követelmények teljesülése esetén a tagállam kedvező határozatot hoz, és továbbítja az előírt dokumentumokat végleges határozat hozatala céljából a Bizottsághoz. Ellenkező esetben elutasítja.⁹³

A tagállam a kedvező határozatot közzéteszi, és gondoskodik arról, hogy azon személyek, akiknek jogos érdeke fűződhet az ügyhöz, jogorvoslati lehetőséggel élhessenek. A tagállam felel egyúttal a termékleírás közzétételéért, amelyhez elektronikus hozzáférést is kell biztosítani.

A tagállam e rendelet alapján – átmeneti jelleggel – az árujelzőre nemzeti oltalmat adhat. Az oltalom megszűnik az európai uniós oltalom bejegyzéséről szóló határozat meghozatalának napján.

A Bizottság a – tagállamtól vagy harmadik országtól – hozzá került kérelmet megvizsgálja abból a szempontból, hogy az megalapozott-e, illetve az 1151/2012/EU rendelet előírásainak megfelel-e, amire legfeljebb 12 hónap áll a rendelkezésére.

A Bizottságnak címzett dokumentumokat az Európai Unió intézményeinek valamely hivatalos nyelvén kell benyújtani, vagy elfogadható az eredeti dokumentumokhoz csatolt, e nyelvek valamelyikén készült hiteles fordítás is.

Ha a Bizottság bejegyzi az elnevezést, azt az Európai Unió Hivatalos Lapjában is ki kell hirdetni. A Bizottság mind az oltalom alatt álló eredetmegjelölésekről, mind az oltalom alatt álló földrajzi jelzésekről naprakész nyilvántartást vezet.⁹⁴

Változás a korábbi rendszerhez képest, hogy 2006-tól az EU közvetlenül tudja fogadni a harmadik országbeli termelőktől érkező kérelmeket, melyeket bejegyzésre közvetlenül a Bizottságnak is küldhetnek. Kérelmeik mellett kifogásaikat is közvetlenül be tudják nyújtani a Bizottsághoz. A WTO követelésére annak a követelményét törölték viszont, hogy kölcsönösségi és egyenértékűségi alapon a harmadik országoknak hasonló védelem járna.⁹⁵

⁹² 1151/2012/EU rendelet 5. cikk.

⁹³ 1151/2012/EU rendelet 5. cikk (4)–(7) bek.

⁹⁴ 1151/2012/EU rendelet 6. cikk.

⁹⁵ Szilágyi: i. m. (10), p. 263.

1.7. A földrajzi árujelzők jogosultja csoportosulás

Az eredetmegjelöléshez és a földrajzi jelzéshez kapcsolódó jogosultság mindig kollektív jog.⁹⁶ A bejegyzés iránti kérelem benyújtására kizárólag csoportosulás jogosult. A rendelet a következőképpen fogalmazza meg a csoportosulás definícióját:

„E cikk alkalmazásában csoportosulás, annak jogi formájára vagy összetételére tekintet nélkül az ugyanazon mezőgazdasági termékkel vagy élelmiszerrel foglalkozó termelők és/vagy feldolgozók társulása. A csoportosulásban egyéb érdekelt felek is részt vehetnek.”⁹⁷

Láthatjuk tehát, hogy a jogszabály a jogi személyiséget nem követeli meg.

1.8. Az 1151/2012/EU rendelet ellenőrzési előírásai

A rendelet 36. cikkében találunk előírásokat a hatósági ellenőrzésről.

A tagállamok a 882/2004/EK rendelettel⁹⁸ összhangban kijelölik az ellenőrzésekért felelős hatóságot vagy hatóságokat az 1151/2012/EU rendeletben foglalt kötelezettségek vonatkozásában. A termékleírásnak való megfelelés vizsgálatának költségei nem az államot terhelik, hanem az érintett termelőket.⁹⁹

1.9. Az oltalomból való törlés

Abban az esetben, ha a Bizottság úgy látja, hogy egy oltalom alatt álló elnevezéssel rendelkező agrártermék vagy élelmiszer termékleírásában foglaltak betartása már nem biztosított, kezdeményezheti a bejegyzés törlésére irányuló eljárást. Ezzel kapcsolatos döntését az Európai Unió Hivatalos Lapjában szintén ki kell hirdetnie.

A bejegyzés törlésére irányuló kérelemmel bármely, jogos érdekét igazoló természetes vagy jogi személy élhet megfelelően indokolt kérelem útján.¹⁰⁰

2. A SZESZES ITALOK EREDETVÉDELMERE VONATKOZÓ EURÓPAI UNIÓS ELŐÍRÁSOK

2008-ig a szeszes italokra vonatkozó uniós szabályozás – széles körű tagállami kompetencia mellett – a TRIPS-megállapodás fogalmi rendszeréből kiindulva biztosított európai uniós

⁹⁶ *Tattay*: i. m. (69), p. 359.

⁹⁷ 1151/2012/EU rendelet 49. cikk.

⁹⁸ 882/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet a takarmány- és élelmiszerjog, valamint az állategészségügyi és az állatok kíméletére vonatkozó szabályok követelményeinek történő megfelelés ellenőrzésének biztosítása céljából végrehajtott hatósági ellenőrzésekről.

⁹⁹ 1151/2012/EU rendelet 7. cikk.

¹⁰⁰ 1151/2012/EU rendelet 54. cikk.

oltalmat a földrajzi megjelöléseknek.¹⁰¹ Az új szabály, a 110/2008/EK tanácsi rendelet továbbfejlesztette, modernizálta ezt a struktúrát.

2.1. A 110/2008/EK tanácsi rendelet hatálya

Az Európai Tanács és Parlament 110/2008/EK rendeletének¹⁰² elfogadására 2008. január 15-én került sor, 2008. május 20-án pedig hatályba lépett.

Egy új európai uniós rendszer megalkotására volt szükség a szeszes italok területén az egyértelműbb, átláthatóbb szabályozás érdekében.

A 110/2008/EK tanácsi rendelet összhangban áll az 1151/2012/EU rendelettel, melyet az előbbi szabály indoklása is lefektet. Kihangsúlyozza továbbá a TRIPS-megállapodás előírásainak való megfelelés követelményét a harmadik országokkal szembeni megkülönböztetésmentes eljárás terén.

Ezáltal a szeszes italok szabályozása lényegében uniós szintre került. Összevetve az általános szabályozásnak tekinthető 1151/2012/EU rendelettel megállapítható, hogy mindkettő – a TRIPS-megállapodáshoz képest – egy magasabb szintű védelmet hozott létre, de a szeszes italokra vonatkozó rendelet egy egyszerűbb szabályozási modellt követ.¹⁰³

A rendelet hatálya alá tartoznak a szeszes italok, melyek definíciója a 2. cikkben kerül kifejtésre. A rendelet lefekteti, hogy kizárólag mezőgazdasági eredetű etilalkohol kerülhet felhasználásra a szeszes italok előállítása során.¹⁰⁴ Kimondja továbbá, hogy a szeszes italokat a II. mellékletben foglalt meghatározások szerinti kategóriákba kell sorolni.¹⁰⁵ A rendelet 6. cikke alapján a tagállamok a gyártásra, előállításra vonatkozóan szigorúbb szabályokat határozhatnak meg, amíg azok az Európai Unió előírásaival összhangban állnak.¹⁰⁶

Napjainkban ilyen oltalom alatt áll a rendelet III. mellékletében felsorolt magyar származású pálinka, törkölypálinka, szatmári szilvapálinka, kecskeméti barackpálinka, békési szilvapálinka, szabolcsi almapálinka, valamint a gönci barackpálinka.

2.2. A 110/2008/EK tanácsi rendelet fogalmi rendszere

Az általános szabályozáshoz képest eltérés, hogy a szeszes italokra vonatkozó európai uniós szabályozás egységes, monista fogalmi rendszert hozott létre, azaz nem tesz különbséget az eredetmegjelölés és a földrajzi jelzés kategóriája között. A TRIPS-megállapodás a földraj-

¹⁰¹ Szilágyi: i. m. (10), p. 269.

¹⁰² 110/2008/EK tanácsi rendelet a szeszes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kisereléséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

¹⁰³ Szilágyi: i. m. (10), p. 267.

¹⁰⁴ 110/2008/EK tanácsi rendelet 3. cikk.

¹⁰⁵ 110/2008/EK tanácsi rendelet 4. cikk.

¹⁰⁶ Ezen felhatalmazás alapján fogadta el a magyar jogalkotó a pálinkára, valamint a törkölypálinkára vonatkozó szabályozást.

zi árujelző fogalmát használja, így tehát földrajzi árujelzőnek tekint egy olyan megjelölést, amely a szeszes italt egy adott ország területéről, illetve e terület régiójából vagy helységéből származóként azonosítja, ha a szeszes ital minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője voltaképp az adott földrajzi eredetből fakadónak tekinthető.¹⁰⁷ Eltérés továbbá az 1151/2012/EU rendelethez képest, hogy e rendelet nem ismeri el a hagyományos elnevezés kategóriáját.¹⁰⁸

2.3. A 110/2008/EK tanácsi rendeletben foglalt kizárások

A 110/2008/EK rendelet – csakúgy, mint az 1151/2012/EU rendelet – szintén állást foglal a szokásossá vált elnevezésekkel kapcsolatban. Leszögezi, hogy a már lajstromozott földrajzi árujelzők nem válhatnak szokásos elnevezéssé, valamint a már szokásos elnevezésnek tekintendő megnevezések nem kerülhetnek oltalom alá.¹⁰⁹

A szokásossá vált elnevezés fogalmi meghatározását lényegében átvette az 1151/2012/EU rendeletről, így szokásossá vált elnevezésnek tekintendő egy szeszes ital olyan elnevezése, amely, igaz, hogy arra a helyre vagy régióra utal, ahol a terméket eredetileg előállították vagy forgalomba hozták, de az ital általánosan használt köznapi elnevezésévé vált.¹¹⁰

Ellentétes a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek kapcsán leírtakkal, hogy a 110/2008/EK rendeletben a jogalkotó nem sorolja fel azokat a tényezőket, amelyeket egy szokásos elnevezés vonatkozásában értelmezni kell. Nem fogalmaz meg továbbá kizáró előírásokat a növény- vagy állatfajták nevével történő ütközés esetére sem.¹¹¹

Ha a homonim elnevezésekre¹¹² vagy a védjegyekkel való szembenállás¹¹³ esetére vonatkozó rendelkezéseit vizsgáljuk, láthatjuk, hogy a 110/2008/EK tanácsi rendelet alapján véve az 510/2006/EK rendelet előírásaival megegyező szabályokat határoz meg.

2.3.1. A *Sekt-Weinbrand* döntés.¹¹⁴

A fajtamegjelölések kérdésében hozott döntések tekintetében jelentős ügy volt az 1985-ös *Sekt-Weinbrand*. Az ügy abból indult, hogy a „Sekt” (pezsgő) és a „Weinbrand” (borpárlat) megjelölést a német borjog mint német jelzéseket tartja számon. Ezen megjelölések általánosak, nem utalnak területre, hanem italtípusokat, tehát fajtákat differenciálnak. Külföldi

¹⁰⁷ 110/2005/EK tanácsi rendelet 15. cikk (1) bek.

¹⁰⁸ Szilágyi: i. m. (10), p. 268.

¹⁰⁹ 110/2008/EK tanácsi rendelet III. melléklet.

¹¹⁰ 110/2008/EK tanácsi rendelet 15. cikk (3) bek.

¹¹¹ Szilágyi: i. m. (10), p. 269.

¹¹² 110/2008/EK tanácsi rendelet 19. cikk.

¹¹³ 110/2008/EK tanácsi rendelet 23. cikk.

¹¹⁴ C- 178/8. Commission a République kontra République fédérale d'Allemagne ügy (1987).

habzóborokat és pálinkaféléket termelők eljárást indítottak, mivel a német nyilvántartás miatt nem tudták használni az említett megjelöléseket.

A német állam képviselői a Római Szerződés 36. cikkére hivatkozva – mely felhatalmazást ad az ipari tulajdon oltalmából származó jogok fennmaradására¹¹⁵ – próbálták álláspontjukat igazolni.¹¹⁶

A Bíróság kifejtette, hogy a védett földrajzi megjelölések csak abban az esetben töltik be egyéni, sajátos szerepüket, ha a termék, melyet az árujelző megjelöl, valóban olyan minőségi tulajdonságokat és egyéb jellemzőket tudhat magáénak, amelyek ténylegesen a származása földrajzi helyére utalnak. A földrajzi árujelzők speciális funkciója tehát a termelők tisztességtelen piaci magatartással szembeni védelme mellett a fogyasztók tévedésbe ejtésre alkalmas megjelölésektől való védelme is egyben.

Az Európai Bíróság a „Sekt” és a „Weinbrand” megjelölést a dolgok természetes rendje szerinti fajtagjelölésnek minősítette.¹¹⁷ A Bizottság akceptálta azt a szűkítő értelmű álláspontot, mely szerint egy termék földrajzi származásának védelme csak akkor garantálható, ha objektív kapcsolat áll fenn annak földrajzi eredete és minősége között. Abban az esetben, ha nincs funkcionális összefüggés a termék és a földrajzi származás között, akkor indirekt származási jelzésről beszélhetünk, amely nem felel meg a fent részletezett követelményeknek. Egyébként az ilyen megjelöléseknek a közvélemény nem is tulajdonít minőségi funkciót.¹¹⁸

Összefoglalva az ügy elvi jelentőségét, a Bíróság kimondta, hogy a termékek szokásos megjelöléseit tilos az EK egyik vagy másik tagállama számára kisajátítani, továbbá hogy az ilyen minősítés és kötelezettségvállalás korlátozza az áruk és szolgáltatások akadálymentes áramlását a tagállamokban.¹¹⁹

2.4. A 110/2008/EK tanácsi rendelet oltalma és az oltalom tartalma

Az oltalom tartalma jelentősen visszatükrözi a TRIPS-megállapodás szeszes italok, valamint borok tekintetében megállapított, magasabb védelmi szintet tartalmazó előírásait.¹²⁰ Nagyon fontos, kihangsúlyozandó követelmény – mely korábban már részletezésre került – hogy az oltalom alatt álló földrajzi elnevezés nem módosulhat szokásos elnevezéssé.¹²¹

¹¹⁵ *Johanna Schmidt-Szalevszky, Pierre Jean-Luc: Droit de la Propriete Industrielle (Law of the Industrial Property)*. Litec, Paris 1997, p. 678.

¹¹⁶ *Tattay: i. m. (69), p. 357.*

¹¹⁷ *Glaus: i. m. (83).*

¹¹⁸ *Tattay: i. m. (69), p. 357.*

¹¹⁹ *Tattay Levente: A bor és az agrártermékek eredetvédelme. Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2001, p. 38.*

¹²⁰ 110/2008/EK tanácsi rendelet 16. cikk.

¹²¹ 110/2008/EK tanácsi rendelet 15. cikk (3) bek.

2.5. A 110/2008/EK tanácsi rendelet eljárási és ellenőrzési előírásai

A szeszes italokra vonatkozó eljárás tulajdonképpen megegyezik az 1151/2012/EU rendeletben foglaltakkal, azzal az eltéréssel, hogy itt egy egyszerűsített eljárási szabályozásról beszélhetünk. Így például a lajstromozási eljárást kérelmezhető személy pontos megállapítása is elmarad.

Különbség még, hogy ebben a termékkörben a tagállami és uniós oltalmi rendszer egymás mellett, párhuzamosan funkcionál. A szeszes italok földrajzi árujelzőinek oltalma esetében először a nemzeti oltalom iránti kérelmet kell benyújtani a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalához, majd az uniós oltalmat a nemzeti oltalom alapján lehet megigényelni. Harmadik országban belüli árujelző oltalmazása esetén az EU Bizottságnak kell megküldeni a kérelmet a bizonyítékkal együtt, mely igazolja, hogy a szóban forgó elnevezés a származási országában oltalom alatt áll.¹²²

A kérelemnek megalapozottnak kell lennie, és egy műszaki dokumentációt¹²³ is magában kell foglalnia. A Bizottságnak 12 hónapja van a beérkezett kérelem ellenőrzésére. Ha a Bizottság pozitív álláspontra jut, akkor a műszaki dokumentáció főbb előírásait közzé kell tenni az Európai Unió Hivatalos Lapjának C sorozatában. A közzétételtől számított hat hónapon belül tehet kifogást a rendelet előírásainak megsértése címén az a természetes vagy jogi személy, akinek ahhoz jogos érdeke fűződik.

A Bizottság hozza meg – tekintettel a kifogásokra – az árujelző lajstromozására vonatkozó határozatot. Ezt a határozatot szintén közzéteszik az Európai Unió Hivatalos Lapjának C sorozatában.¹²⁴

Az ellenőrzés alapja a műszaki dokumentáció.¹²⁵ Hasonlóan az 1151/2012/EU rendelet előírásaihoz, a műszaki dokumentációt is lehet módosítani.¹²⁶

Abban az esetben, ha többé nem biztosított a műszaki dokumentáció szabályainak történő megfelelés, akkor a Bizottság törli a lajstromozott földrajzi árujelzőt, amit újfent közzé kell tenni az Európai Unió Hivatalos Lapjának C sorozatában.¹²⁷

3. A BOROK EREDETVÉDELMERE VONATKOZÓ EURÓPAI UNIÓS ELŐÍRÁSOK

A következőkben az 1999-es uniós borpiaci rendtartást váltó 479/2008/EK rendeletet¹²⁸ elemezzük.

¹²² 110/2008/EK tanácsi rendelet 17. cikk (1)–(4) bek.

¹²³ Az 1151/2012/EU rendeletben ezt termékleírásnak nevezik.

¹²⁴ 110/2008/EK tanácsi rendelet 17. cikk (5)–(8) bek.

¹²⁵ 110/2008/EK tanácsi rendelet 22. cikk

¹²⁶ 110/2008/EK tanácsi rendelet 21. cikk

¹²⁷ 110/2008/EK tanácsi rendelet 18. cikk

¹²⁸ 479/2008/EK tanácsi rendelet a borpiac közös szervezéséről, az 1493/1999/EK, az 1782/2003/EK, az 1290/2005/EK és a 3/2008/EK rendelet módosításáról, valamint a 2392/86/EGK és az 1493/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

3.1. A 479/2008/EK tanácsi rendelet és annak hatálya

A 2008-as borrendtartással a Tanács egy, az 1151/2012/EU rendeletben foglalt struktúrához hasonló, egységes rendszert kívánt a borok területén is megalkotni.¹²⁹ E célból európai uniós szintre emelte a borokra vonatkozó földrajzi árujelzők rendszerét.

A korábbi borrendtartási rendelethez képest a 2009. augusztus 1-jén hatályba lépett 479/2008/EK tanácsi rendelet két igen jelentős, mégis csekély hangsúlyt kapó változtatására hívjuk fel a figyelmet. Az egyik ilyen, hogy az SPS-rendszer¹³⁰ részévé tette a közös borpiacon szervezettel. A másik, hogy új fogalmi kategóriákat vezetett be a borjog területén, amivel teljes mértékben átértékelésre került a borminőségi rendszer.¹³¹

Ezek az újítások kétséget kizáróan az agrárszabályozás egységesítése érdekében lettek megalkotva, ami egy pozitív folyamat kezdete, hiszen a KAP¹³² és a kapcsolódó politikák előírásai bonyolultak, nehezen követhetőek voltak a jogalanyok számára.

3.2. A 479/2008/EK tanácsi rendelet fogalmi rendszere

A rendelet IV. fejezetében olvashatunk annak fogalmi rendszeréről. Megkülönbözteti az eredetmegjelölést, a földrajzi jelzést, valamint a hagyományos elnevezéseket. Ezek – harmadik országok földrajzi árujelzőivel egyetemben – oltalomra jogosultak az Európai Unióban.¹³³

Lényeges változás, hogy elnevezésükben az eddig meghatározott termőhelyről származó minőségi bor elnevezést az oltalom alatt álló eredetmegjelöléses bor, valamint a földrajzi jelzéses bor váltja fel.

Fontos kiemelni, hogy a 2008-as borrendtartás eredetmegjelölésekre vonatkozó definíciójába újonnan került be az „előállítását az adott földrajzi területen végzik” kitétel. Ez kifejezetten lényeges kiegészítés. Különös módon a jogalkotó ezt a kitételet a földrajzi jelzések esetén is beillesztette a végső normaszövegbe, ezzel némileg szigorúbb követelményt vezetett be a földrajzi árujelzők kapcsán az 1151/2012/EU rendelet meghatározásához képest.¹³⁴

¹²⁹ Szabó Ágnes: Bor eredetvédelem a bor piac közös szervezésére vonatkozó új közösségi rendelet tervezetében. Gépipar, 2007. május.

¹³⁰ Single Payment Scheme (SPS), magyarul összevont gazdaságtámogatási rendszer.

¹³¹ Szilágyi: i. m. (10), p. 287.

¹³² Közös Agrárpolitika.

¹³³ 479/2008/EK tanácsi rendelet 34. cikk (3.) bek.

¹³⁴ Szilágyi: i. m. (10), p. 290.

3.3. A 479/2008/EK tanácsi rendelet oltalma és az oltalom tartalma

Az oltalommal kapcsolatban kihangsúlyozandó, hogy az oltalom alatt álló földrajzi árujelző nem válhat fajtamegjelöléssé, „köznévvé”.¹³⁵ A 479/2008/EK rendelet kimondja, hogy bármely forgalmazó használhatja az oltalom alatt álló eredetmegjelölést és földrajzi jelzést azon a boron, amely az adott termékleírással összhangban készült.¹³⁶

A 2008-as borrendtartás széles körű védelmet biztosít az oltalom alatt álló földrajzi árujelzőknek. Így védelem alatt állnak a következők ellen:

- bármely visszaélés, utánzás vagy utalás ellen, még abban az esetben is, ha feltüntetik a termék vagy szolgáltatás valós eredetét, vagy ha az oltalom alatt álló nevet lefordítják, vagy azt olyan típusú kifejezések követik, mint a „féle”, „fajta”, „módszer”, „mint ahogyan ... készül”, „utánzat”, „íz”, „mint” és hasonló;
- a termék eredetére, származására, jellegére vagy alapvető tulajdonságaira vonatkozó bármely egyéb hamis vagy félrevezető jelzés ellen akár a belső, akár a külső csomagoláson, a szóban forgó borászati termékhez kapcsolódó reklámanyagon vagy dokumentumokon, valamint a termék eredetét illetően hamis benyomást keltő tárolóedénybe történő csomagolás ellen;
- az oltalom alatt álló név bármely közvetlen vagy közvetett kereskedelmi célú használata ellen az oltalom alatt álló név termékleírásának nem megfelelő, hasonló termék vonatkozásában; vagy amennyiben az ilyen használat visszaél az eredetmegjelölés vagy földrajzi jelzés hírnevével;
- bármilyen egyéb olyan gyakorlat ellen, amely a termék valódi származása tekintetében a fogyasztó megtévesztéséhez vezethet.¹³⁷

3.4. Az európai uniós borrendtartás versenyjogi vonatkozása

A borok európai uniós szabályozásának viszonylag problémás pontja a palackozás és a palacktípusok kérdése. Ezzel kapcsolatban az uniós borjog előírásai relatíve kevés szabályt tartalmaznak. A hézagos szabályozás következtében az EU Bíróságának is foglalkoznia kellett a kérdéssel, lényegében a versenyjog és a földrajzi árujelzők közötti kapcsolat jellegének feltárása alapján. Az 1992-es DELHAIZE-ügyben¹³⁸ eleinte úgy tűnt, hogy a földrajzi árujelzők monopolhelyzete szűkül a palackozás kérdésében, azonban a 2000-es RIOJA-ügyben¹³⁹ a Bíróság módosított ezt a szűkre szabott monopóliumot.

¹³⁵ 479/2008/EK tanácsi rendelet 45. cikk (3) bek.

¹³⁶ 479/2008/EK tanácsi rendelet 45. cikk (3) bek.

¹³⁷ 479/2008/EK tanácsi rendelet 45. cikk (2) bek.

¹³⁸ C-47/90. Établissements Delhaize frères és Compagnie Le Lion SA kontra Promalvin SA és AGE Bodegas Unidas SA. (1992.).

¹³⁹ C-388/95. Belga Királyság kontra Spanyol Királyság (2003).

3.4.1. A RIOJA-ügy

A RIOJA-ügy a belga állam kezdeményezésére indult, mivel, véleménye szerint, Spanyolország nem hajtja végre a DELHAIZE-ügyben rárótt kötelezettségeket. A Bíróság 1992-es döntésében kimondta ugyanis, hogy a minőség védelmének érdekében a bor sajátos jellegének megóvásához nem szükséges a borvidéken belüli palackozás.

2000-ben azonban a Bíróság megváltoztatta korábbi álláspontját új információkra hivatkozva. Eszerint a borvidéken túli szállítás, valamint palackozás számos egyéb borászati műveletet is magába foglal, ezáltal fennáll a lehetőség, hogy a bor minősége romlik. Továbbá a bor minőségének ellenőrzése is a borvidéken belül bizonyul a leghatékonyabbnak. Ezek tekintetében engedélyezte a meghatározott földrajzi helyen belüli palackozás előírásának lehetőségét. A szállítás következtében kialakuló esetleges veszéllyel kapcsolatban a Bíróság kiemelte, hogy a veszély a borvidék területén belüli szállítás esetében is fennállhat, de a hosszabb, borvidéken kívüli szállítás esetén a minőség romlásának a lehetősége hatványozottabb.¹⁴⁰ A szakértők egyértelmű véleménye szerint a RIOJA-ügyben tulajdonképpen nem két állam állt egymással szemben, hanem két különböző marketingstratégia.¹⁴¹ Az egyik oldalon a termelők, akik pusztán azon bor hírnevének a fennmaradásában reménykedhetnek, amelynek az előállításában maguk is részt vesznek termőhelyen, másrésről pedig azon szereplőket láthatjuk, akik azáltal próbálnak haszonhoz jutni a már megalapozott hírnévvel rendelkező borokhoz kapcsolódva, hogy palackozóüzemeiket az érintett borvidékeken kívül építik meg.¹⁴²

Az ügyek következményei messze túlmutatnak a borászat határain, és más termékekre is kihatnak. Lényegében a RIOJA-ügy mintájára született a PÁRMAISONKA-ügy e termékek csomagolásának területi hatálya kérdésében.

3.4.2. A BOCKSBUTTEL-ügy¹⁴³

Bizonyos palacktípusok mint a származásjelzés indirekt módjának korlátozása szintén felvethet versenyjogi aggályokat. Ennek lehetünk tanúi a BOCKSBUTTEL-ügyben.

Az eljárás tárgya olyan BOCKSBUTTEL-üvegbe töltött olasz bor volt, amelyet Németországban hoztak forgalomba. Ezt a különleges kialakítású, hasas, ovális alakú palackot az 1971. évi német borrendelet¹⁴⁴ kizárólag a Bajorországban termelt és palackozott, frank

¹⁴⁰ Szilágyi: i. m. (10), p. 284.

¹⁴¹ Szilágyi: i. m. (10), p. 285.

¹⁴² Pier Giorgio Pirra: Bottling in the producing area. AIDV/ IWLA Bulletin, 2000. 24. sz., p. 47.

¹⁴³ C-18/83 Karl Prantl elleni büntetőeljárás. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Landgericht München II Németország (1984).

¹⁴⁴ Wein-Vo, BGBl. I. 1971, p. 926.

eredetű borok számára tartotta fenn.¹⁴⁵ Az olasz Prantl cég ellen vádat emeltek azon okból, mert a frank borok palackjaihoz hasonló palackban árusította borait. Ebből a konfliktusból indult az ügy.

Az eljáró német bíróság megkeresése alapján az Európai Bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ügyben indirekt származási jelzésről beszélhetünk. A hasas, ovális palackban, vagyis a lényegében azonos üvegekben való borforgalmazásról a Bíróság megállapította, hogy azt régóta, hagyományosan alkalmazzák több tagállamban, ilyen formán az megfelel a szokásos, mindennapos gyakorlatnak. A külföldi árubehozatalt e tekintetben a nemzeti oltalmi szabályozás, tehát a palack formájára vonatkozó kritériumok nem gátolhatják. Az ilyen nemzeti előírás, mely egy meghatározott borosüvegforma használatát kizárólagosan egy ország számára engedi, az EK-szerződés 36. cikke értelmében a mennyiségi importkorlátozásokkal azonos intézkedések közé sorolandó. Ezen az alapon nem a Bíróság okfejtésének az eredményét lehet megkérdőjelezni, hanem inkább annak kiindulási pontját kell megvizsgálni.¹⁴⁶

A Bíróság ugyanis a nemzeti származási jelzések alkalmazását a fogyasztóvédelem és az áruforgalom áttekinthetőségének szempontjából – és nem az említett 36. cikk szerint – bírálta el. Ezen okból jutott arra a konzekvenciára, hogy a földrajzi jelzésekre is érvényes az a jogelv, amely kimondja, hogy bizonyos áruk külső megjelenésének egyértelműen félrevezető kialakítása esetén a tulajdonképpeni származási területre való hivatkozás pótlólagos követelményként elrendelhető, így az áru külseje elkülönül a korábban kialakult területi összefüggésektől.¹⁴⁷ Az EK-jog szerint jogsértés nem történt.¹⁴⁸

Az Európai Bíróság döntését számos szakember kifogásolta, mivel ha a földrajzi áruejelzők ilyen jellegű felfogása a gyakorlatban általánossá válna, az azt eredményezné, hogy a félrevezető, jogtalan jelzéseket mindössze pótlólagos információnyújtás kötelezettségével alkalmazni lehetne. Ez azonban szembehelyezkedne a földrajzi áruejelzők konvencionális felfogásával, használatával.¹⁴⁹

3.5. A 479/2008/EK tanácsi rendeletben foglalt kizárások

A 2008-as borrendtartás alapjaiban véve ugyanazokat a kérdésköröket sorolja fel a kizárásokkal kapcsolatban, mint az 510/2008/EK tanácsi rendelet. A fajtamejelölés kapcsán megfogalmazza, hogy a köznévvé vált nevek nem szerezhetnek oltalmat eredetmegjelölésként vagy földrajzi jelzésként. A „köznévvé vált név” olyan bornév, amely, bár e termék eredeti gyártási vagy forgalomba hozatali területéhez vagy régiójához kapcsolódik, az Unióban egy

¹⁴⁵ *Vida Sándor*: Eredetmegjelölések és földrajzi áruejelzők oltalma az EK-ban. Iparjogvédelmi Szemle 101. évf., 1. sz., 1996, p. 25.

¹⁴⁶ *Tattay*: i. m. (69), p. 356.

¹⁴⁷ *Tattay*: i. m. (69), p. 357.

¹⁴⁸ *Vida*: i. m. (145), p. 25.

¹⁴⁹ *Tattay*: i. m. (69), p. 357.

borfajta köznevévé alakult. Annak megállapítása céljából, hogy az elnevezés köznévvé vált-e vagy sem, az összes idevágó tényezőt figyelembe kell venni, így különösen az EU-n belüli helyzetet, kiváltképp a fogyasztási területek vonatkozásában, továbbá a vonatkozó nemzeti vagy európai uniós jogszabályokat.¹⁵⁰

A földrajzi árujelzők szembekerülése (homonim megnevezések) tekintetében szintén az 1151/2012/EU rendelethez hasonló szabályokat fogalmaz meg. Tehát a 479/2008/EK tanácsi rendelet alapján már bejegyzett elnevezéssel azonos vagy részben azonos alakú elnevezés bejegyzése során kellően figyelembe kell venni a helyi és a hagyományos használatot, valamint az összetévesztés kockázatát. Az olyan azonos alakú elnevezés, amely a fogyasztókat megtévesztve azt a gondolatot ébreszti, hogy a termékek egy másik területről származnak, még abban az esetben sem jegyezhető be, ha az adott termékek származása szerinti terület, régió vagy helység tekintetében az elnevezés pontos. A bejegyzett azonos alakú elnevezés alkalmazását csak olyan körülmények között lehet engedélyezni, amelyek biztosítják, hogy a később bejegyzett azonos alakú elnevezés a gyakorlatban megfelelően elkülönüljön a már bejegyzettől, figyelemmel az érintett termelők közötti egyenlő bánásmód biztosításának és a fogyasztók megtévesztése elkerülésének szükségességére.¹⁵¹ Borászati termékek esetében a jogalkotó további szabályokkal bővíti a homonim megnevezésekre vonatkozó előírásokat. A 42. cikkben meghatározza, hogy az előbbieken részletezett formulát értelemszerűen kell alkalmazni, amennyiben a kérelem tárgyát képező elnevezés egy, a tagállamok joga szerint földrajzi jelzésként oltalmat élvező jelzéssel részben vagy egészben azonos alakú. A tagállamok a földrajzi jelzésekre vonatkozó jogszabályaik alapján nem jegyezhetnek be oltalmi céllal meg nem egyező földrajzi jelzéseket, ha az eredetmegjelölés vagy a földrajzi jelzés az eredetmegjelölésekre és a földrajzi jelzésekre vonatkozó európai uniós jogszabály értelmében az EU-ban oltalmat élvez.¹⁵²

A borok és szeszes italok földrajzi árujelzőinek esetleges szembekerülését is sorra veszi a 479/2008/EK rendelet. Rögzíti, hogy a borok eredetmegjelöléseire, valamint földrajzi jelzéseire vonatkozó oltalmát nem érintik a szeszes italok vonatkozásában alkalmazandó, oltalom alatt álló jelzések és viszont.¹⁵³

A védjegyek és a földrajzi árujelzők viszonyának rendezését a rendelet 43. cikke tartalmazza. Abban az esetben, ha egy korábbi védjegyben földrajzi árujelző által oltalomban részesítendő név található, a 479/2008/EK rendelet alapján e földrajzi árujelző oltalma megtörténhet. Kivétel e szabály alól az az eset, amikor a védjegy jó hírnévére figyelemmel a későbbi földrajzi árujelző félrevezetné a fogyasztókat. Tehát ilyen típusú szembekerülés a két árujelző együttéléséhez vezet, így nem érvényesül a védjegyek kizárólagosságának elve.

¹⁵⁰ 479/2008/EK tanácsi rendelet 43. cikk (1) bek.

¹⁵¹ 479/2008/EK tanácsi rendelet 42. cikk (1) bek.

¹⁵² 479/2008/EK tanácsi rendelet 42. cikk (2) bek.

¹⁵³ 479/2008/EK tanácsi rendelet 42. cikk (4) bek.

Abban az esetben, ha korábban a földrajzi árujelzőt oltalmazták, az oltalom alatt álló nevet tartalmazó védjegy lajstromozására nincs lehetőség.¹⁵⁴ Elsőbbség tekintetében ha a védjegy bejegyzésének kérelmét az eredetmegjelölés vagy a földrajzi jelzés oltalmára irányuló kérelem Bizottsághoz való benyújtásának időpontját követően nyújtják be, és az eredetmegjelölés vagy a földrajzi jelzés ezt követően oltalomban részesül, az ezáltal szabálytalanul lajstromozott védjegyeket érvényteleníteni kell.¹⁵⁵

Látható tehát, hogy az EU sui generis földrajzi árujelzős rendszerében a védjegyek és a földrajzi árujelzők közötti ellentét feloldása továbbra sem a védjegyek kizárólagosságának alapelve szerint valósul meg.¹⁵⁶

3.6. A 479/2008/EK tanácsi rendelet eljárási és ellenőrzési előírásai

Eljárási tekintetben az 1151/2012/EU rendeletben megfogalmazottakhoz hasonló rendszert alakítottak ki. A termelők termékleírást is magában foglaló kérelmére megkezdődik az eljárás tagállami szakasza, amelyet a bizottsági szakasz követ. Ennek végén a Bizottság dönt a földrajzi árujelző oltalmáról.¹⁵⁷ Abban az esetben, ha a kérelem nem felel meg a 2008-as borrendtartás előírásainak, a Bizottság elutasítja azt, míg kedvező döntés esetén a meghatározott dokumentumokat közzé teszi.¹⁵⁸ Az érdekelt feleknek a közzététel napjától számított két hónap áll rendelkezésükre kifogás benyújtására.

Lajstromozás iránti kérelem benyújtására új borelnevezések esetében kérelmezői csoportosulás vagy – kivételes esetben – egyedi termelő jogosult. A termelők kizárólag saját előállítású bor oltalmát kezdeményezhetik.¹⁵⁹

A magyar–szlovák TOKAJI-ügyben van fokozott jelentősége a borrendtartás 37. cikkében található előírásnak, amely szerint határon átnyúló földrajzi területmegjelölés vagy egy határon átnyúló földrajzi területhez kapcsolódó hagyományos megnevezés esetén közös kérelmet is benyújthatnak az érdekeltek.

A kérelem fontos alkotóeleme a termékleírás, amely funkciójában megegyezik az 1151/2012/EU rendeletben megfogalmazottakkal. Tartalmazza mindazon leírásokat, amelyek alapján a meghatározott földrajzi területen megkezdhető az oltalomban részesített bor előállítása, valamint azon információkat, amelyek alapján az érdekelt felek lefolytathatják a termék készítési körülményeinek ellenőrzését.

Ellenőrzés tekintetében lényeges előírás, hogy – hasonlóan az 1151/2012/EU rendelethez – az ellenőrzés költségeit a vonatkozó gazdasági szereplőknek kell állniuk.¹⁶⁰

¹⁵⁴ 479/2008/EK tanácsi rendelet 44. cikk (1) bek.

¹⁵⁵ 479/2008/EK tanácsi rendelet 44. cikk (1) bek.

¹⁵⁶ Szilágyi: i. m. (10), p. 293.

¹⁵⁷ 479/2008/EK tanácsi rendelet 41. cikk.

¹⁵⁸ 479/2008/EK tanácsi rendelet 39. cikk.

¹⁵⁹ 479/2008/EK tanácsi rendelet 37. cikk (1)–(2) bek.

¹⁶⁰ 479/2008/EK tanácsi rendelet 48. cikk.

3.7. A 479/2008/EK tanácsi rendelet előírásai a már meglévő oltalmakról

A már lajstromozott bornevekre az európai uniós oltalom automatikusan beáll. A Bizottság ezeket az uniós nyilvántartásban feltünteti. Igaz, hogy új eljárást nem kell lefolytatni, de a megfelelő dokumentumokat be kell nyújtani, így a termékleírást, valamint a nemzeti jóváhagyásról szóló határozatot. Azon borelnevezések tekintetében van mód a termékleírás pótlására, amelyeket 2009. augusztus 1. előtt a tagállam már bejegyzett, de legalábbis bejegyzésük már folyamatban volt.¹⁶¹ Mulasztás esetén a Bizottság kezdeményezi e nevek nyilvántartásból való törlését.¹⁶²

3.8. Hamis tokaji

A TOKAJ eredetmegjelölést több országban is megtévesztő módon használják, illetve használták.¹⁶³ A történelem során számos országban megpróbálkoztak a tokaji szőlővesszők átültetésével abban a reményben, hogy a szőlőfajták meghonosításával – de láthatjuk, hogy akár enélkül is – jogszerűen alkalmazhatják majd a TOKAJ nevet.¹⁶⁴

A következőkben a TOKAJI névhasználattal kapcsolatos Európai Unió belüli és Európai Unió kívüli jogvitákat foglaljuk össze némiképp részletezőbben, mint az eddigi jogeseteket, mivel a TOKAJI bor számunkra, magyarok számára több, mint egy igen nemes borfajta. Jelentősége lényegesen nagyobb, sőt, nemzeti himnuszunk az italt létező nemzeti jelképpé, örökségünk szerves részévé emelte.¹⁶⁵

„Tokaj szőlővesszein Nektárt csepegtetél.”

Elsőként az Olaszországgal szemben felmerült, névhasználattal kapcsolatos vitát részletezzük,¹⁶⁶ másodsor a szlovák TOKAJI kerül elemzésre.

3.8.1. Az olasz TOKAJI

Az Európai Közösség–Magyarország bor-eredetvédelmi megállapodás képezte jelen ügy kiindulópontját 1993-ban, amikor eltiltották az olaszokat a TOCAI FRIULANO, és TOCAI ITALICO megjelölés alkalmazásától. A megállapodást a 753/2002/EK rendelet hirdette ki.¹⁶⁷ E tárgyban Olaszország is közrebocsátott egy rendeletet 2002. szeptember 26-án, melynek értelmében a Tocai Friulano és a Tocai Italico megnevezések szőlőfajtanevek, ezáltal a föld-

¹⁶¹ Pintz: i. m. (22), p. 216.

¹⁶² 479/2008/EK tanácsi rendelet 51. cikk.

¹⁶³ Tattay: i. m. (119), p. 131.

¹⁶⁴ Tattay, Pintz, Pogácsás: i. m. (), p. 382.

¹⁶⁵ Tattay: i. m. (119), p. 126.

¹⁶⁶ C-347/03 Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia és Agenzia regionale per lo sviluppo rurale (ERSA) kontra Ministero delle Politiche Agricole e Forestali (2005).

¹⁶⁷ A megállapodás az 1994. évi XI. törvény által került kihirdetésre Magyarországon.

rajzi eredet megjelölésére nem megfelelőek.¹⁶⁸ Az ügy felperesei lényegében e miniszteri rendelet megsemmisítésének céljából kezdeményezték a pert Lazio tartomány bírósága előtt.

Az ügyet előzetes döntéshozatalra terjesztette fel Lazio tartománya az Európai Bírósághoz. A Bíróság gyakorlatilag két irányba tett fontos megállapításokat: a borpiaci rendtartás normaanyaga és a TRIPS-megállapodás terén.¹⁶⁹

A bormegállapodás vonatkozó melléklete¹⁷⁰ földrajzi megjelölésként csak a TOKAJ nevet ismerte el, az olasz TOCAI FRIULANO és TOCAI ITALICO elnevezéseket nem tartalmazta. Az olasz tagállam tehát elmulasztotta a FRIULI vagy FRIULANO megnevezést védendő földrajzi egységként szerepeltetni, illetve ugyancsak elmulasztotta a TOCAI FRIULANO és a TOCAI ITALICO minőségi borokként való elismerését.¹⁷¹

Ezek alapján joggal kötötte meg a bormegállapodást, majd fogadta el a 753/2002/EK bizottsági rendeletet, és szintén joggal tiltotta meg az olasz megnevezések 2007. március 31-e utáni alkalmazását.

Az olasz felperesek az ügy során a TRIPS kivételi körére is hivatkoztak. A „fajtanévvé vált földrajzi árujelző” kivételi kör vonatkozásában ez az érvelés megbukott, miután a boreredetvédelmi megállapodás földrajzi árujelzőnek ismerte el a TOKAJI nevet. Szintúgy a homonim megjelölésekre való hivatkozás esetében, mivel az nem áll fent fajtanevek vonatkozásában.¹⁷²

3.8.2. A szlovák TOKAJI

A legfajszúlyosabb jogi problémát a szlovák TOKAJSKY, TOKAJSZÉ, TOKAJ, TOKAJI megjelölés tömeges használata jelentette.¹⁷³

A második világháborút lezáró Párizsi Békeszerződés következtében egy Tokajtól északra eső kis terület az akkori Csehszlovákiához került. Míg a magyar fél eredetileg a Tokaj-vidék részeként egy körülbelül 180 hektáron elterülő, három szlovák községet felölelő területet ismert el, addig a szlovák fél mintegy 700 hektárnyi területet szeretett volna termelés alá vonni.¹⁷⁴

A területi problémákon túl a szlovák bor minősége is gondot jelent: a szőlő alacsonyabb mustfokú, asztalibor-jellegű, és mindezt dömpingáron forgalmazzák.¹⁷⁵

¹⁶⁸ *Tattay Levente: A szellemi alkotások jogvédelme az Európai Unióban.* Pázmány Press, Budapest, 2014, p. 372.

¹⁶⁹ *Szilágyi: i. m. (4), p. 736.*

¹⁷⁰ 3021/90/EGK bizottsági rendelet 11. cikk.

¹⁷¹ *Szilágyi: i. m. (4), p. 736.*

¹⁷² *Szilágyi: i. m. (4), p. 737.*

¹⁷³ *Dr. Tattay Levente, Pintz György, Pogácsás Anett: Szellemi alkotások joga.* Szent István Társulat, Budapest, 2011, p. 383.

¹⁷⁴ *Pintz: i. m. (22), p. 221.*

¹⁷⁵ *Tattay, Pintz, Pogácsás: i. m. (175), p. 384.*

A Bíróság Magyarország részére ismerte el az eredetvédelem alatt álló TOKAJI megjelölés használatát 1993-ban.¹⁷⁶

Magyarország – melynek területén található a borvidék 90 százaléka – biztosítani szeretne volna a TOKAJI megjelölés alatt forgalmazott termékek megfelelő, jó minőségét, ezért kívánt fellépni a gyengébb, színvonal alatti minőséget produkáló Szlovákia ellen.¹⁷⁷ Továbbá Magyarország kitartott amellett, hogy a szlovák bortermelők ne használhassák a TOKAJ vagy a TOKAJ-VIDÉK¹⁷⁸ jelölést egészen addig, amíg nem teljesítik boraik terén a TOKAJ nevet megillető magas minőségi előírásokat.¹⁷⁹

Természetesen a leírtakat Szlovákia nem hagyta annyiban. 1997-ben Brüsszelhez fordult, és kérte a szlovák TOKAJI elismerését. Az akkor hatályos 2081/92/EGK rendelet Magyarországgal történő megegyezéshez kötötte az elismerést, a határon átnyúló földrajzi területet jelentő megnevezés miatt.¹⁸⁰

2004-ben Magyarország és Szlovákia megállapodott, hogy 565 hektárnyi területet elismernek szlovák tokaji-termőtájként, és hogy erre a területre egységes minőségi szabályozást alkalmaznak.¹⁸¹ Egy uniós megállapodás alapján ha határon átnyúló borvidékről beszélünk, a teljes borvidékre azon országnak jogszabályai érvényesek, amelyik országban annak nagyobb része található. Ez pedig Magyarország. Kihívás azonban a magyar és a szlovák jogszabályok harmonizációja, tekintve hogy Szlovákia nem szeretné, hogy bortermelése ellenőrzés alatt legyen.

Magyarország a TOKAJI jelzést nem csupán földrajzi, hanem talajadottságok alapján is meg szeretne volna határozni, mivel a bor speciális ízéhez ez rendkívüli módon hozzájárul; továbbá ez az, ami az eredetmegjelölés többletét adja a földrajzi jelzéshez képest. Szlovákia 2010 előtt a TOKAJI elnevezést annak ragozott formáira cserélte, így TOKAJSKY, TOKAJSE megjelölést kezdte el használni.

Egész Szlovákia egyetlen borrhégiót alkot az új szlovák bortörvény óta, amelynek Tokaj is része. A törvény a bortermelők érdekeit helyezi előtérbe, és nem a szőlőtermesztőkét, teljesen kiiktatva ezzel annak regionális jellegét.¹⁸²

2006-ban érvénybe lépett az 1151/2012/EU rendelet, amely eltörölte Szlovákia tárgyalási kényszerét. Ettől kezdve a határon átnyúló földrajzi terület megnevezésére lehetséges egyoldalú kérelmet is benyújtani, így Szlovákia indítványozta a „Tokaj borászati térség”¹⁸³

¹⁷⁶ *Lánczos Petra Lea*: A Törvényszék ítélete a Tokaj-ügyben: az E-Bacchus rendelet módosításának megsemmisítése iránti kereset elfogadhatatlansága. *JeMA*, 4. évf. 1. sz., 2013, p. 62.

¹⁷⁷ *Pintz*: i. m. (22), p. 221.

¹⁷⁸ Szlovákul: Tokajsky vyber.

¹⁷⁹ *Pintz*: i. m. (22), p. 221.

¹⁸⁰ *Pintz*: i. m. (22), p. 222.

¹⁸¹ *Láncos*: i. m. (177), p. 62.

¹⁸² *Pintz*: i. m. (22), p. 222.

¹⁸³ Vinohradnicka oblast Tokaj.

oltalmazását.¹⁸⁴ Ezt a kezdeményezést Szlovákia még 2005-ben publikálta, majd utóbb továbbította jóváhagyás céljából a Bizottsághoz.

Az Európai Bizottság a 491/2009/EK rendelet alapján járt el, amely szerint az eredetmegjelöléseknek és földrajzi árujelzőknek az EU új lajstromot nyit. Az igényt Brüsszel már oltalmazott eredetmegjelölésnek tulajdonította, ezáltal annak regisztrációját a 118. cikk vonatkozásában automatikusan helybenhagyta.¹⁸⁵

Magyarország az Európai Bírósághoz fordult, és korrekciót kért arra vonatkozóan, hogy az Európai Bizottság már teljesített igényként ismerte el a szlovák megjelölést.¹⁸⁶ A Bizottság törölte a megjelölést, így egyelőre Szlovákia csak az eredetmegjelölésre vonatkozó oltalom jogosultja, ezáltal szigorúbb feltételek vonatkoznak a termelőkre.

Magyar részről a probléma megoldásához marketingeszközök is szükségesek, így akár uniós közüggé is lehetne emelni a jogvitát, illetve egyúttal növelhető lenne a kiváló magyar TOKAJI ASZÚ ismertsége. Célszerű volna felhívni a figyelmet arra, hogy a valódi, eredeti magyar TOKAJI címkéje szlovák kiegészítő szavakat sosem tartalmaz.¹⁸⁷

A földrajzi árujelzők különböző típusait és az ahhoz kapcsolódó szabályozást három szinten tekintettük át.

Európai uniós szinten a PUE rendszerétől némileg eltérő árujelző-struktúrát hoztak létre, miután az iparjogvédelmi intézményrendszerből átkerült a szabályozás a KAP-ba.

Igaz, hogy már a TRIPS-megállapodás is megkülönbözteti a borok, a szeszes italok, valamint az egyéb termékek védelmi körét, de az 1151/2012/EU rendelethez kötjük a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi árujelzőinek védelmét biztosító külön szabályozást, amelyből két termék kivételt nyert. Így külön kerülnek szabályozásra a borok, valamint a szeszes italok. Az ipari termékek megmaradtak nemzeti szinten.

A jövőben talán ez a dualista szabályozási struktúra az, amit elképzelhető, hogy módosítani fognak. Nehezen tartható, hogy az ipari termékek szabályozása tagállami hatáskörben marad, amíg bizonyos termékkör *sui generis* védelme európai uniós szinten történik. Célszerű lenne egy egységes uniós rendszer kialakítása, akár a KAP keretei között is.

Az európai uniós borrendtartás, valamint a szeszes italokra vonatkozó szabályozásban végbement változások következtében fokozatos közeledésnek lehetünk szemtanúi az általános valamint speciális rendszerek között. Az EU ugyanis az e rendszerekre vonatkozó szabályozást szépen lassan a saját hatáskörébe vonta, megfosztva ezáltal a tagállamokat a saját hatáskörben hozott döntés szabadságától. Talán ezzel egyúttal a visszaélések lehetőségét is visszafogta versenyjogi szempontból.

Már az 1960-as évektől számos olyan jelentős döntés született a földrajzi árujelzőkkel kapcsolatban az Európai Bíróság gyakorlatában, melyek segítették a nemzetek feletti euró-

¹⁸⁴ *Tattay, Pintz, Pogácsás*: i. m. (175), p. 384.

¹⁸⁵ *Pintz*: i. m. (22), p. 222.

¹⁸⁶ *Pintz*: i. m. (22), p. 223.

¹⁸⁷ *Pintz*: i. m. (22).

pai uniós jog, az áruk, szolgáltatások szabad áramlása és a szellemi alkotások territoriális és kizárólagos joga közötti szembenállás feloldását.¹⁸⁸

A földrajzi árujelzők európai uniós oltalmának szabályozása a minőségi, hagyományokra épülő, kis- és közepméretű termelés dotációját állítja céljául, amit azonban nem közvetlen anyagi támogatással kíván megvalósítani. A bemutatottak alapján a rendszer jelentősége, hogy az egységes uniós logó alkalmazásával, valamint a név védelmével az adott termék olyan hozzáadott értékhez jusson, amely kiemelkedő marketingelőnyökkel jár, mert az oltalom alatt álló név feltüntetése minőséggaranciát is jelent a fogyasztó szemében, így a termék magasabb áron is értékesíthetővé válik. Itt nem csupán a már jelenleg is nemzetközi hírnévvel rendelkező regionális termékek támogatásáról, hanem a kisebb közösségek kivételes, nagyszerű minőségű termékeinek nagyközönséggel való megismertetéséről is szó van.

Ma már nem szorul bizonyításra az a tény, hogy az uniós gazdaság kulcsfontosságú eszközei közé tartoznak a szellemi tulajdon-jogok is, köztük a földrajzi árujelzők. Az ilyen jogok védelme alapvető fontosságú.

¹⁸⁸ *Tattay*: i. m. (168), p. 85.